

ÅRSREDOVISNING 2007

FORUM FÖR LEVANDE HISTORIA

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	1
1. ÖVERINTENDENTEN KOMMENTERAR VERKSAMHETSÅRET	4
2. SAMLAD ÖVERSIKT	6
Övergripande verksamhetsmål.....	6
Jämställdhet.....	6
Mångfald	8
Exempel mångfald.....	9
Barnperspektiv	10
Exempel barnperspektiv	11
Effekter.....	12
Internationell verksamhet	12
Exempel på internationell verksamhet	13
2.1 Resultatredovisning	15
Intäkter och kostnader	15
3. VERKSAMHETSGREN PROGRAMVERKSAMHET	16
3.1 Sprida kunskap	16
Exempel.....	17
Kommunismens brott mot mänskligheten	18
Effekter.....	20
Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse	20
Prestationer under år 2007.....	21
3.2 Nå barn och ungdomar.....	23
Exempel.....	23
Effekter.....	25
Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse	26
3.3 Geografisk spridning	28
Exempel.....	28
Förbättringsåtgärder	30
3.4 Främja konstnärlig och kulturell utveckling.....	31
Exempel på gränsöverskridande arbetsmetoder	31
När ut till andra besökare som traditionellt inte tar del av aktiviteter av detta slag.....	32
Exempel.....	32
Effekter.....	33
Åtgärder för att	33
öka graden av måluppfyllelse	33
4. VERKSAMHETSGREN KUNSKAP, INFORMATION OCH UTBILDNING	34

4.1 Bred samverkan	34
Exempel.....	34
Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse	36
4.2 Förvärva och stärka kunskap...	36
Exempel.....	36
Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse	38
Insatser som gjorts för att stärka arbetet med romska frågor och insatser för att motverka antiziganism	38
Insatser	38
5. ÖVRIGA MÅL OCH ÅTERRAPPORTERINGSKRAV	40
5.1 Lokalkostnader.....	40
5.2 Förintelsens minnesdag	41
Insatser år 2007	41
5.3 Ersättning för utställning av konstverk	43
6. UPPDRAG.....	44
6.1 Task Force	44
6.2 ...om detta må ni berätta.....	45
6.3 Per Anger-priset.....	46
6.4 MR kartläggning.....	47
6.5 Kompetensförsörjning	47
Åldersstruktur	47
Könsfördelning	47
Personalrörlighet.....	47
Sjukfrånvaro.....	47
Personalstruktur.....	48
Ledningskompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet	48
Kärnkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet	48
Stödkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet.....	49
Genomförd kompetensutveckling 2007	49
Mål för kompetensförsörjning 2008.....	49
6.6 Kompletterande finansieringskällor.....	49
7. EKONOMISK REDOVISNING	50
7.1 Resultaträkning.....	50
7.2 Balansräkning.....	51
7.3 Anslagsredovisning	52
7.4 Tilläggsupplysningar och noter.....	53
7.5 Sammanställning över väsentliga uppgifter.....	60

Tabellöversikt

Tabell 1 Sjukfrånvaro 2005-2007	s.7
Tabell 2 Antal uttagna dagar med föräldrapenning	s.7
Tabell 3 Könsfördelning bland anställda på Forum för levande historia	s.8
Tabell 4 Bokade skolvisningar I Forum för levande historias utställningslokal i Stockholm	s.12
Tabell 5 Resultatredovisning per verksamhetsgren	s.15
Tabell 6 Procentuell fördelning mellan verksamhetsgrenar	s.15
Tabell 7 Utställningar anordnade av Forum för levande historia år 2007	s.21
Tabell 8 Utställningsbesök i Forum för levande historias utställningslokal i Stockholm	s.22
Tabell 9 Prestationer under år 2007 exklusive utställningar	s.22
Tabell 10 Ekonomiska resurser fördelade på målgrupper (procentuellt)	s.27
Tabell 11 Antal utställningar fördelade på målgrupper	s.27
Tabell 12 Bokade skolvisningar i Forum för levande historias utställningslokal i Stockholm	s.27
Tabell 13 Bokade skolvisningar till Forum för levande historias turnerande utställningar	s.28
Tabell 14 Geografisk spridning av prestationer år 2007	s.29
Tabell 15 Aktiviteter per län	s.30
Tabell 16 Antal prestationer med gränsöverskridande arbetsmetoder	s.33
Tabell 17 Lärarseminarier år 2007	s.36
Tabell 18 Distribuerade tryckta exemplar i olika språkversioner år 2007, Om detta må ni berätta..	s.46
Tabell 19 Nerladdningar år 2007, Om detta må ni berätta...	s.46
Tabell 20 Sjukfrånvaro år 2007	s.48
Tabell 21 Sjukfrånvaro år 2006	s.48

1. Överintendenten kommenterar verksamhetsåret

Forum för levande historia arbetar i spänningsfältet mellan att ständigt få sin existens ifrågasatt och samtidigt mötas med förväntan som en kompetent och trovärdig samarbetspartner, alldeles särskilt bland lärare i skolsammanhang. Det förra speglas i mediedebatten med nedsättande termer som "Sanningsministerium". Det senare finns belagt i attitydundersökningar. Det förra utgör i huvudsak en politisk fråga med själva uppdraget i fokus. Det senare är en kvalitetsfråga som speglar verksamhetens innehåll.

Forum för levande historia tar i detta läge fasta på det faktum att både den förra och den nuvarande regeringen står bakom myndighetens verksamhet, och att den nuvarande regeringen visar sitt förtroende genom att vidga uppdraget till att utöver Förintelsen även omfatta brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer. Samtidigt gläder vi oss åt det fortsatta stora förtroendet myndigheten åtnjuter bland många av våra intressenter, särskilt lärarkåren. Myndigheten undersökte under året inställningen till Forum för levande historia hos lärare inom främst samhällsvetenskapliga ämnen. Resultatet visade att lärarna uppfattar oss som trovärdiga (81 %) och kunniga (77 %).

Med det politiska stödet i ryggen och med förväntan från dem vi samarbetar med går vi vidare med det engagemang som präglat myndighetens arbete sedan starten.

Som nytilträd överintendent under år 2007 är det tre sidor av myndighetens verksamhet som slagit mig. Den är kompetent, systematisk och engagerad. Kompetensen finns hos personalen och dess ledning men visar sig också på det viset att adekvat kompetens anlitas utifrån när den inte finns i tillräcklig grad inom myndigheten. Det bidrar till hög kvalitetsmedvetenhet både inom producentverksamheten och administrationen. Systematiken återspeglas inte minst i genomförandet av projekt med förstudier med väl genomarbetade och dokumenterade projektplaner och –beslut. Engagemanget är dels ett tecken på frågornas natur, dels ett utslag av att myndigheten är ung utan de trötthets ålderskrämpor som kan präglade sedan länge etablerade verksamheter. Risken kan ibland finnas att engagemanget blir för stort så att det går över i en arbetsmiljörisk. Det är ledningens ansvar att se till att både ta tillvara det goda engagemanget och sätta gränser för det.

En glädjande omständighet under år 2007 är att sjukskrivningstalen sjunkit avsevärt från 9 till 5 procent. Det är en konsekvens av den stabilisering av myndighetens verksamhet som skett under året under t f överintendent Anna-Karin Johanssons ledning tillsammans med administrativa chefen Katarina Kristensson.

Ett sätt att gå vidare med denna stabilisering är den organisationsförändring som beslutades i slutet av året. Den avser att förtydliga ansvar och befogenheter inom två nybildade avdelningar – en producentavdelning och en avdelning för gemensamma angelägenheter – med var sin avdelningschef. Förändringen speglar både en bestämd ledarskaps- och medarbetarfilosofi. Ansvar och befogenheter ska via noggrant utarbetad arbets- och delegationsordning alltid följas åt och läggas ut där kompetensen inom respektive område är som störst.

Utöver de reguljära aktiviteterna inom myndigheten har två projekt varit särskilt resursslukande både vad gäller personal och pengar. Det ena är åskådarprojektet med utställningen "Spelar roll" som invigdes i slutet av året. Det andra är "Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer". Detta senare genomgick under året den mer osynliga fasen att undersöka, bearbeta, författa och producera. I början av år 2008 kommer resultatet att presenteras i sin helhet med en rad aktiviteter som följd.

En glädjande omständighet är att verksamheten vid Forum för levande historia når ut så brett i landet. Lärarfortbildningar, programverksamhet, utställningar och arbetet kring Förintelsens minnesdag den 27 januari efterfrågas i allt större utsträckning.

Det är också värt att notera är att visningarna av utställningarna för skolklasser tilldrar sig allt större intresse. Visningstillfällena är fullbokade lång tid i förväg.

Det är uppenbart att verksamheten skulle kunna expandera med tanke på de frågor myndigheten bearbetar och den efterfrågan som finns. Med de resurser som ställs till förfogande får vi dock begränsa våra ambitioner och förmodligen göra tydliga prioriteringar framöver av vilka aktiviteter som på bästa sätt leder till att vi genomför vårt uppdrag så som kan förväntas av oss.

Eskil Franck
Överintendent

2. Samlad översikt

Målet för Forum för levande historia är att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Forumet skall ha som övergripande mål att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Verksamheten skall mana till diskussion och reflektion över frågor om demokrati, tolerans och människors lika värde med utgångspunkt i Förintelsen, men också behandla andra brott mot mänskligheten ur ett historiskt såväl som ett samtida perspektiv.

Övergripande verksamhetsmål

Ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv skall integreras i hela Forum för levande historias verksamhet.

Ett barnperspektiv skall integreras i Forum för levande historias verksamhet, bl.a. genom att barns och ungdomars möjlighet till inflytande och delaktighet ökar.

Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete skall öka och integreras i Forum för levande historias verksamhet.

Forum för levande historia skall redovisa måluppfyllelsen enligt de kvantitativa och kvalitativa mått som myndigheten finner mest relevanta. Redovisningen skall vara jämförbar mellan olika verksamhetsår.

Målsättningen är att jämställdhets- och mångfaldsperspektivet ska genomsyra all Forum för levande historias verksamhet, såväl den interna som den utåtriktade samt finnas som en aktiv del i personalens medvetande i det dagliga arbetet. Områdena ska beaktas i alla beslutsunderlag. Polycys samt konkreta handlingsplaner ska vara vägledande i arbetet.

Jämställdhet

Syftet med Forum för levande historias jämställdhetsplan är att underlätta ett målinriktat arbete och på ett tydligt sätt framhålla myndighetens förhållningssätt inom området. Det är viktigt att främja kvinnors och mäns lika rätt i fråga om arbete, anställnings- och andra arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet.

Arbetsförhållanden

Målet: Arbetsförhållandena inom myndigheten, såväl de fysiska som de psykosociala, ska lämpa sig för både kvinnor och män.

Nuläge: Ett viktigt mått på förhållandena på arbetsplatsen är sjukfrånvaron.

Tabell 1, Sjukfrånvaro 2005-2007

	2005	2006	2007
Total sjukfrånvaro	4,3%	9,4%	5,1%
Män, total sjukfrånvaro	1,0%	0,9%	1,6%
Kvinnor, total sjukfrånvaro	5,4%	12,8%	6,8%

Kommentar till tabell 1

Myndighetens totala sjukfrånvaro år 2005 var 4,3 procent av ordinarie arbetstid, varav 5,4 procent bland kvinnorna och 1,0 procent bland männen. För år 2006 visar motsvarande statistik en ökning av den totala sjukfrånvaron till 9,4 procent varav 12,8 procent för kvinnor och 0,9 procent för männen. För år 2007 visar motsvarande statistik en minskning av den totala sjukfrånvaron till 5,08 procent varav 6,81 procent för kvinnor och 1,6 procent för männen.

Förvärvsarbete och föräldraskap

Mål: Medarbetare som är föräldrar ska kunna förena förvärvsarbete och Föräldraskap.

Nuläge: För att föräldrar ska kunna förena förvärvsarbete och föräldraskap måste arbetsförhållandena så långt som möjligt anpassas till de krav som föräldraskapet innebär.

Tabell 2, Antal uttagna dagar med föräldrapenning

	2006	2007
Män	12%	19%
Kvinnor	88%	81%
Totalt antal uttagna dagar	632	1 827

Kommentar till tabell 2

Män inom Forum för levande historia tog under år 2006 ut 12 procent av det totala antalet dagar för föräldrapenning. Motsvarande siffra för kvinnor på myndigheten var år 2006 88 procent. Siffror från år 2005 går inte att få fram under det då rådande lönesystemet. Män inom myndigheten tog under år 2007 ut 19 procent av det totala antalet dagar för föräldrapenning. Motsvarande siffra för kvinnor på Forum för levande historia var 81 procent under år 2007.

Föräldralediga medarbetares lönesättning

Forum för levande historia tillämpar individuell lönesättning som bestäms utifrån sakliga grunder. Det innebär bl.a. att föräldraledighet inte negativt får påverka lönesättningen för medarbetaren.

Sexuella trakasserier och trakasserier mot sexuell läggning

Mål: Sexuella trakasserier och trakasserier mot sexuell läggning ska inte förekomma inom Forum för levande historia.

Nuläge: Forum för levande historias policy och handlingsplan för att förebygga och förhindra sexuella trakasserier och trakasserier mot sexuell läggning ska kontinuerligt tillämpas och vara väl kända i organisationen.

Kompetensutveckling och rekrytering

Mål: En jämn fördelning ska finnas på Forum för levande historia mellan kvinnor och män inom alla arbeten och inom olika kategorier av medarbetare.

Tabell 3, Könsfördelning bland anställda på Forum för levande historia

	2005	2006	2007
Män	24%	32%	35%
Kvinnor	76%	68%	65%

Kommentar till tabell 3

Nuläge: 76 procent av myndighetens anställda år 2005 var kvinnor, motsvarande siffra var år 2006, 68 procent och år 2007, 65 procent. Medarbetare inom Forum för levande historia erbjuds kompetensutveckling av olika slag. Kompetensutveckling och lärande var under 2007 prioriterat, i form av tre olika projekt med uppdrag att genomföra olika insatser för lärande inom organisationen.

Lönefrågor

Mål: På Forum för levande historia ska löner och andra anställningsvillkor vara könsneutrala för såväl kvinnor som män.

Nuläge: Av Forum för levande historias årliga lönekartläggning framgår det att det inte finns några osakliga löneskillnader.

Mångfald

Forum för levande historia ska verka för att beakta ett mångfaldsperspektiv inom myndighetens samtliga verksamhetsområden, för att på så sätt skapa goda förutsättningar för etnisk mångfald. Alla anställda ska behandlas utifrån sin person och sin kompetens, inte utifrån etnicitet, religion eller trosuppfattning.

Inom Forum för levande historia finns ett stort intresse och en stor medvetenhet kring mångfaldsfrågor. Personalsammansättningen består däremot tillsynes av en ganska homogen grupp svenskar. Det finns fortfarande en del myndigheten kan göra, bland annat för att förbättra rutiner vid rekrytering och därmed förebygga diskriminering, men Forum för levande historia kan också bli bättre på att se och tillvarata den kompetens som finns bland alla som inte har svensk bakgrund, t.ex. välja konsulter, samarbetspartners och projekt med detta perspektiv i åtanke.

När det gäller etnisk tillhörighet är det både svårt och känsligt att kartlägga anställda, speciellt i en liten myndighet som Forum för levande historia. Det kan innebära att vissa personer känner sig kränkta och kan dessutom strida mot personuppgiftslagen (PUL), om det inte genomförs på rätt sätt.

Många menar också, t.ex. DO och Arbetsgivarverket, att kartläggningar förstärker och cementerar ett vi och dom tänkande. Om en kartläggning genomförs så menar DO också att det är mycket viktigt individen själv får definiera om den är svensk eller inte. I detta läge har ingen kartläggning gjorts på myndigheten.

Arbetsmiljö/arbetsförhållanden

Mål: Arbetsförhållandena vid Forum för levande historia ska vara sådana att de lämpar sig för alla, oavsett etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning eller annan trosuppfattning. Ingen med myndigheten som arbetsplats ska diskrimineras. Det får inte finnas några praktiska hinder på en arbetsplats som gör det svårt att ha anställda av olika etniska tillhörighet, religion, sexuell läggning eller annan trosuppfattning, inom alla olika typer av yrken. Detta gäller inte bara den fysiska arbetsmiljön utan innefattar även arbetsorganisation och psykosocial arbetsmiljö.

Den fysiska arbetsmiljön på Forum för levande historia bedöms vara anpassad för alla anställda, oavsett etnisk bakgrund. När det gäller den psykosociala arbetsmiljön går det inte att i detta läge göra en uppskattning av detta ur ett mångfaldsperspektiv, utan att på något sätt kartlägga.

Forum för levande historia har gjort tre arbetsmiljöenkäter under de två senaste åren. Resultaten från den senaste, som gjordes under år 2007, visar att både fysisk arbetsmiljö såsom hälsa och välbefinnande har blivit betydligt bättre på myndigheten.

Trakasserier

Mål: Trakasserier på grund av etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning ska inte förekomma på vår arbetsplats. Exempel på denna form av trakasserier är:

- Nedsättande tilltal som syftar på personens ursprung, t.ex. svartskalle, blatte, svenne eller tattare.
- Bilder med kränkande eller rasistiskt innehåll.
- Lappar, meddelanden eller e-post med kränkande eller rasistiskt innehåll.
- Utestängning ur kamratskapet på arbetsplatsen, t.ex. vid raster, fikapauser eller lunch.

Myndigheten har en IT-policy som tydligt anger att det endast är tillåtet att använda myndighetens datorutrusning för att besöka rasistiska Internetsidor i samband med att arbetet så kräver, men att det är förbjudet att besöka dessa Internetsidor i annat syfte eller för att skicka rasistiska bilder och meddelanden som kan väcka anstöt.

Det finns i dagens läge inga inrapporterade trakasserier vid myndigheten.

Rekrytering

Mål: Forum för levande historia ska om ett år ha ökat sina kunskaper om hur man kan rekrytera utan att diskriminera.

Utan att göra en kartläggning av hur stor andelen anställda med utländsk härkomst är på myndigheten, så kan Forum för levande historia konstatera att myndigheten bör sträva efter att den ska öka. Eftersom det är svårt att göra kartläggningar så är det också svårt att avgöra om den etniska mångfalden har ökat eller inte. DO har också sagt att fokus ska ligga på att motverka diskriminering. Om Forum för levande historia kan bli bättre på detta så kommer den etniska mångfalden att öka på sikt. Erfarenhet visar att det är i anställningssituationen som personer med utländsk bakgrund möter de största hindren – de får aldrig chansen att ens visa vad de går för. Som vanligt när man rekryterar är det ”förtjänst och skicklighet” (Lagen om offentlig verksamhet, LOA) som ska sättas främst. Kraven på kunskaper får dock inte sättas högre än vad som är nödvändigt för att klara arbetsuppgifterna, eftersom detta innebär indirekt diskriminering. Skyddet mot diskriminering gäller under hela rekryteringsprocessen. Undersökningar visar att ju mer formellt och strukturerat en rekryteringsprocess genomförs, desto mindre diskriminering sker.

Forum för levande historia ska ha en kravprofil där kompetensen myndigheten söker är kopplad till Forum för levande historias verksamhet.

Exempel mångfald

Utifrån de uppdrag myndigheten har, har Forum för levande historia valt att integrera dessa perspektiv i verksamheten.

Anne Frank och Jag: Till utställningen Anne Frank och Jag genomfördes guidningar på olika språk; kurdiska, arabiska, persiska och serbiska för att öka tillgängligheten för besökare med annat modersmål än svenska. Totalt genomfördes 12 visningar under år 2007 på olika språk och totalt var det 52 besökare på dessa 12 visningar. Flest besökare (32) hade de kurdiska guidningarna.

Romer: Ett av Forum för levande historias prioriterade verksamhetsområden är att verka mot diskrimineringen, förföljelsen och förtrycket av romer. Myndigheten samarbetade med Romani Studie Institut (RSI) kring att intervjua och dokumentera äldre resande romer om deras liv i Sverige under efterkrigstiden fram till idag. Fokus ligger på svenska myndigheters förföljelse och diskriminering genom rasbiologiska mätningar och utsattheten från den rashygieniska politiken med tvångssteriliseringar, omhändertagande av barn m.m.

Sverige och Förintelsen: Utställningen skildrar tidsandan och de värderingar som före, under och efter andra världskriget präglade hela samhället i både Nazityskland och Sverige. Exempel som lyfts fram är Rasbiologiska institutets arbete i Uppsala och det faktum att tyska Nazister hämtade inspiration från Sverige till sin raspolitik, inte tvärtom. Här blir bilden tydlig av tidsandan och den vedertagna värderingen som innebar att vissa människor var sämre, lägre stående, än andra. Den svenska forskningen inom rasbiologin var det vetenskapliga beviset för denna uppfattning. Utställningen visar också de ödesdiga effekterna av detta i Sverige. Exempel är redogörelser för medicinska experiment på "sinnesslöa" vid Vipeholmsanstalten, samt hur Sverige, liksom Tyskland, genomförde tvångssteriliseringar. Händelser som motsäger den vedertagna svenska självbilden om ett neutralt land fyllt av goda svenskar, ett land långt från krigets och Förintelsens verklighet.

HBT: Genom HBT-projektet har personalen och myndighetens målgrupper fått en ökad kunskap om heteronormativitet och HBT-frågor.

Intolerans: Forum för levande historia genomförde år 2004 en undersökning om antisemitiska, homofobiska, islamofobiska och invandrarfientliga tendenser bland svenska ungdomar. Resultatet publicerades i en gemensam rapport, *Intoleransrapporten*. Under året har flera av Intoleransrapportens resultat använts och legat till grund inför planeringen av bl.a. myndighetens lärarseminarier.

Barnperspektiv

Ungdomars inflytande på Forum för levande historias verksamhet visar sig främst genom det pedagogiska arbetet där attityder och värderingar bearbetas. Myndigheten ska inspirera unga människor att skaffa sig egna åsikter genom nya insikter. Det kräver olika avstamp, olika angreppsvinklar och olika tonfall.

Forum för levande historia arbetar dagligen med barn och ungdomar som kommer till myndigheten för att delta i de workshops som myndigheten erbjuder. Unga får använda sitt eget skapande för att konkretisera hur intolerans ser ut i deras vardag. Myndigheten utmanar invanda föreställningar om "vi" och "dom" genom att ställa värderingar och åsikter på sin spets.

Den utställningspedagogiska verksamheten har primärt under år 2007 vänt sig till högstadiet samt gymnasiet. De workshops som genomfördes under året har byggt på ett elevaktivt arbetssätt, samtal och reflektioner. Fakta har blandats med värderingsgrundande övningar av olika slag. De ungdomar som har besökt myndigheten har uttryckt ett stort engagemang och

har många tänkvärda funderingar kring de ämnen som Forum för levande historia berör, med koppling till dåtid diskuterar de utifrån sin egen vardag, nutid.

Ofta arbetar myndigheten med analys/referensgrupper där ungdomar ingår som en viktig del i framtagandet av Forum för levande historias verksamhet.

Exempel barnperspektiv

Anne Frank och Jag: Projektet består av en utställning om Anne Frank samt av videoprogrammet Free2Choose. Projektets primära målgrupp är gymnasieelever. Sekundära grupper är elever på högstadiet och lärare, samt museibesökare. Videoprogrammet Free2choose har producerats för ungdomar och vänder sig riktat just mot denna grupp. Till utställningen har Forum för levande historia utarbetat ett pedagogiskt material. Syftet med det pedagogiska upplägget är dels att belysa de mänskliga rättigheterna ur ett historiskt perspektiv och dels att diskutera de mänskliga rättigheterna i ett nutida perspektiv. Grunden i det pedagogiska upplägget kring Free2choose bygger på att skapa debatter kring frågor om friheter och rättigheter.

I samband med besöket av Anne Frank och Jag ska eleverna:

- diskutera och reflektera över frågor som direkt och indirekt är kopplade till tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter
- delta aktivt i de värderingsövningar som genomförs i det publika rummet.

Efter att ha besökt Anne Frank och Jag ska eleverna:

- ha förståelse för vem Anne Frank var
- ha bättre kännedom om Förintelsen
- ha uppfattat paralleller mellan Anne Frank och aktuella frågor kopplade till tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter.

Spelar roll: Handlar om åskådarrollen. Spelar roll är framförallt en pedagogisk satsning, riktad till elever och lärare i årskurs 6-9. Åskådarrollen finns och spelar roll i elevernas vardag. Det är en roll som alla känner igen och alla har någon gång varit åskådare. Särskilt eleverna i grundskolans högre årskurser har ofta en tydlig bild av åskådaren, och framförallt så bär de på egna idéer om varför en person hamnar i eller väljer den rollen.

När eleverna arbetar med Spelar roll så ökar deras förståelse av och självinsikt kring åskådarproblematiken. De känner igen frågeställningarna från sin egen vardag och blir uppmärksamma på hur de faktiskt tänker, reagerar och agerar i olika situationer. Samtidigt så får de ett större och mer teoretiskt; historiskt, normativt och psykologiskt perspektiv på åskådarrollen. T.ex. är kanske samma processer verksamma när vi ser någon bli mobbad idag, som när tyska medborgare passivt såg sina judiska grannar trakasseras under 1930-talet.

Till utställningen Spelar roll, har skolklasser haft möjlighet att boka in sig till pedagogledda visningar. De pedagogledda visningarna ger Forum för levande historia en möjlighet att medvetet och professionellt arbeta med skolklasser för att de ska få syn på åskådaren som roll och reflektera över denna rolls betydelse. Utställningen omfattar två konstnärliga installationer med anknytning till åskådartemat och fem upplevelsebaserade stationer samt ett betydande fördjupningsmaterial knutet till de enskilda stationerna.

URIX: Forum för levande historia medverkade med två workshops under URIX – en åsiktsfestival riktad till ungdomar. Totalt deltog 22 ungdomar på myndighetens workshops under URIX.

MR-dagarna: Forum för levande historia anordnade en workshop om mänskliga rättigheter riktad mot ungdomar – 8 besökare deltog i workshopen.

Hitlers barndom: Myndigheten under året samarbetat med Öresundsteatern kring pjäsen Hitlers barndom efter Niklas Rådströms manus och Sven S Holms regi. Forum för levande historia har medverkat vid framtagandet av studiematerial som ligger till grund för värdegrunds- och demokratiarbete med skolungdomarna i Landskrona i samband med föreställningarna.

Sverige och Förintelsen: Projektet har utgått från frågeställningen Varför bidrog Sverige till Förintelsen? Sveriges förhållande till Nazityskland var ambivalent. Sverige var aldrig en krigförande part, men vårt agerande före och under kriget var en del i den värld som lät Förintelsen äga rum. Genom att belysa en komplex verklighet har Forum för levande historia kunnat väcka frågor om skuld, passivitet och ansvar i dagens samhälle. Det pedagogiska arbetet i utställningen *Fransson skottar snö* har haft syftet att sprida kunskap om utställningens ämne Sverige och Förintelsen, samtidigt som pedagoger har uppmuntrat ungdomars egna reflektioner kring dagens svar på historiens frågor.

Tabell 4 Bokade skolvisningar i Forum för levande historias utställningslokal i Stockholm

	2005	2006	2007
Bokade skolvisningsbesök	1 619	6 066	4 866

Kommentar till tabell 4:

Anledningen till att år 2005 har färre bokade skolvisningsbesök är att utställningen *Gränser* avslutades den 31 januari 2005 och efterföljdes av två andra utställningar som inte till lika stor del var för skolgrupper. Dessutom var utställningslokalen stängd under en period under år 2005 vid uppbyggandet av utställningen *Fransson skottar snö*. Likaså var utställningslokalen stängd under två månader under år 2007 vid uppbyggandet av *Anne Frank* och *Jag och jag* och uppbyggandet av *Spelar roll*. Skolvisningarna stod för 32 % av det totala besöket till Utställningslokalen under år 2007.

Effekter

I samband med projektet *Anne Frank och jag* har en utvärdering gjorts där sammanlagt 17 gruppintervjuer har genomförts, 68 elever har deltagit, varav 35 killar och 33 tjejer.

Den viktigaste frågan i utvärderingen är hur väl *Anne Frank och Jag* lever upp till de mål som formulerats för projektet och till de uppsatta effektmålen. Av utvärderingen framgår det att det är tydligt att utställningen i hög utsträckning träffar rätt, såtillvida att många elever ger uttryck för att de har fått fördjupad kunskap och förståelse för *Anne Frank* och *Förintelsen*, och att utställningen har resulterat i reflektioner och diskussioner om demokrati och mänskliga rättigheter. Däremot är det mindre tydligt att målsättningen reflektioner och diskussioner skulle handla om yttrandefrihet och tolerans ”i Sverige idag” har uppnåtts. Fokus överlag har legat på *Anne Frank* och *Förintelsen*, snarare än på situationen ”idag”, och ännu mindre på situationen ”i Sverige”.

Internationell verksamhet

Det internationella perspektivet är en självklar del av myndighetens verksamhet. Kontakter med institutioner och organisationer i andra länder ger kunskaper om nya arbetssätt liksom

uppslag till teman inom myndighetens verksamhetsfält. Det internationella nätverket Task Force for International Co operation on Holocaust Education, Remembrance and Research (Task Force) ger möjligheter till viktiga internationella kontaktytor.

Exempel på internationell verksamhet

Forum för levande historia har under året ingått i ett stort EU- projektet, tillsammans med nio andra länder, som har initierats av Anne Frank Hus i Amsterdam. Projektets syfte var att ta upp frågor kring demokrati och yttrandefrihet, speglade mot Förintelsen och genom Anne Franks dagbok och liv.

Forum för levande historia är medlem i Association for Holocaust Organizations (AHO) med bas i USA. Årliga medlemskonferenser ger medlemmarna möjlighet att utbyta kunskaper och erfarenheter.

Kommunismens brott mot mänskligheten skall i enlighet med regleringsbeslut uppmärksammas av myndigheten. Under året har internationella kontakter knutits för att underlätta detta uppdrag. Som exempel kan nämnas kontakterna med organisationerna Memorial och Sacharovmuséet i Ryssland liksom med dokumentationscentret DCCAM i Kambodja. Under året har studiebesök genomförts och Forum för levande historia har besökts av företrädare för DCCAM från Pnom Phen. Myndigheten har även tagit in en praktikant från DCCAM som kunnat bidra till ett projekt kring temat brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer.

Forum för levande historia arbetat med Danish Institute of International Studies, med nederländska Centre for Holocaust and Genocide Studies inom Universiteit van Amsterdam samt med Senter for studiet av Holocaust of Livssynsminoriters stillning, HL Senteret i Norgesamma kring erfarenhetsutbyte och forskarförmedling. Under året har också ett samarbete inletts kring en gemensam internationell aktivitet under kommande år för markerandet av 60-årsminnet av FN:s antagande av folkmordskonventionen.

Myndigheten har under året varit företräd vid en rad internationella aktiviteter. Som exempel kan nämnas deltagande i den internationella konferensen "The Future of Lieux de Mémoire" i Nederländerna under 2-4 oktober, 2007. Konferensen behandlade hur man ska förhålla sig till autentiska platser för historiska händelser. Värddar för konferensen var Memorial Centre Camp Westerbork i samarbete med National monument Camp Amersfoort, National Monument Camp Vught och nederländska hälsoministeriet.

Forum för levande historia var representerad vid en OSCE-konferens i Cordoba avsedd att markera OSCE:s start av ett större temaprojekt som ska behandla intolerans gentemot muslimer.

Myndighetens projektledare med ansvar för kultur deltog under året i den s.k. Istanbul-biennalen som behandlade temat konceptuellt arbete under rubriken "*Not Only Possible, But Also Necessary: Optimism in the Age of Global War*".

Medarbetare vid Forum för levande historia har deltagit i en tvådagarskonferens i Oslo om synen på begreppet folkmord och olika juridiska aspekter på det. Arrangör var nätverket South-North och konferensen stöttades av Swedish National Jubilee Fund and by NORAD, norska utrikesdepartementet och The Freedom of Expression Foundation. Värd för konferensen var Sveriges ambassadör i Norge.

Myndigheten var representerad vid en tvådagars konferens på HL-sentret i Oslo (Center for studies of Holocaust and Religious Minorities) i september arrangerat av Europarådet och norska utbildningsdepartementet. Konferensen var benämnd Teaching Remembrance to Prevent Crimes against Humanity.

Forum för levande historia fick under år 2005 regeringens uppdrag att dels arbeta utåtriktat med aktiviteter på temat rasbiologi, dels göra en forskningsinventering om den idéhistoriska bakgrunden till rasbiologin i Sverige. Inom ramen för detta uppdrag besökte under året företrädare för myndigheten Hygienmuseum i Dresden för att studera deras arbete och för att se utställningen "Deadly Medicine" som ursprungligen producerats av USHMM (United States Holocaust Memorial Museum). Syftet var att få nya uppslag för arbetet med frågor kring rasbiologi och arvshygien.

Under år 2007 har kontakt etablerats med dr Michael Welzer, professor i socialpsykologi vid Kulturwissenschaftliches Institut, Nordrhein-Westfalen som i april år 2008 i Forum för levande historias regi genomför två seminarier för allmänheten i Stockholm och i Malmö där han kommer att diskutera de socialpsykologiska mekanismerna bakom Förintelsens förövre.

Forum för levande historia har i samarbete med Svenska kommittén mot antisemitism och dokumentations – och forskningscentret Yad Vashem i Jerusalem arrangerat ett skandinaviskt lärarseminarium. Arrangemanget skedde i samverkan mellan Sverige, Danmark, Norge (Danish Institute for International Studies (DIIS) i Danmark och Senter for studiet av Holocaust of Livssynsminoriters stillning, HL Senteret i Norge). Ett 20-tal lärare från dessa länder deltog. Seminariet föregicks av två dagar förberedande seminarium i Stockholm. Syftet med kursen var att ge deltagare pedagogiska verktyg för att utveckla undervisning om Förintelsen i skolan och för att ge fördjupade kunskaper i ämnet.

2.1 Resultatredovisning

Intäkter och kostnader

Tabell 5: Resultatredovisning per verksamhetsgren

Intäkter och kostnader (tkr)	Programverksamhet			Kunskap, Information, Utbildning			Totalt		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005
Intäkter av anslag	12 268	9 730	15 515	30 034	30 811	26 418	42 302	40 541	41 732
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	24	27	103	60	85	176	84	112	279
Intäkter av bidrag	148	0	9	362	0	16	510	0	25
Finansiella intäkter	48	22	20	116	70	33	164	92	53
Summa	12 488	9 779	15 647	30 572	30 966	26 643	43 060	40 745	42 089
Kostnader för personal	-5 277	-3 991	-6 065	-12 918	-12 640	-10 327	-18 195	-16 631	-16 393
Kostnader för lokaler	-1 600	-1 295	-1 792	-3 918	-4 100	-3 052	-5 518	-5 395	-4 844
Övriga driftkostnader	-5 206	-4 128	-7 175	-12 744	-13 071	-12 217	-17 950	-17 199	-19 189
Finansiella kostnader	-32	-25	-40	-80	-81	-68	-112	-106	-108
Avskrivningar och nedskrivningar	-369	-419	-716	-904	-1 325	-1 220	-1273	-1 744	-1 936
Summa	-12 479	-9 858	-15 789	-30 564	-31 216	-26 884	-43 048	-41 074	-42 470
Resultat	4	-79	-142	8	-250	-241	12	-329	-381

Kommentar till tabell 5.

Ökade personalkostnader: Under år 2007 har Forum för levande historia sett över sitt basbehov av tillsvidare tjänster. Det resulterade i dels att nya tjänster tillsattes och dels att vissa tidsbegränsade tjänster gjordes om till tillsvidare tjänster, på grund av att verksamheten var av mer linjär karaktär än av tidsbegränsad. 1 september 2007 fick myndigheten en ny överintendent.

Tabell 6: Procentuell fördelning mellan verksamhetsgrenarna

	2007	2006	2005
Programverksamhet (P)	29	24	37
Kunskap, Information, Utbildning (K,I,U)	71	76	63

Kommentar till tabell 6.

Andelen ekonomiska resurser som avsattes till de olika verksamhetsgrenarna är ungefär detsamma som år 2006. Insatser inom programverksamheten, som exempelvis debatter, utställningar och föreläsningar, kompletterar, stöttar och är beroende av insatser inom kunskap och information, som exempelvis lärarseminarier, tryckt material och webb.

3. Verksamhetsgren programverksamhet

3.1 Sprida kunskap

Målet är att sprida kunskap om Förintelsen samt i övrigt bidra till fördjupning och reflektion som kan stärka en demokratisk samhällsutveckling. Kommunismens brott mot mänskligheten skall uppmärksammas i enlighet med ett regeringsbeslut den 21 december 2006.

Återrapportering

Forum för levande historia skall redovisa

- måluppfyllelse i förhållande till målet. Myndigheten skall även ge förklaringar till resultatet samt redovisa förslag till åtgärder i syfte att öka graden av måluppfyllelse.

- prestationer i form av t.ex. antal utställningar, uppträdanden, föreställningar o.dyl., samt göra en bedömning av vilka effekter som dessa har haft. Utrymme skall lämnas för jämförelser mellan olika verksamhetsår.

Forum för levande historias verksamhet tar fram material och metoder som sprider kunskap om Förintelsen och andra brott mot mänskligheten och gör detta på många olika sätt. Dels har myndigheten en rad löpande resurser där lärare och andra kan finna fakta och exempel på pedagogiska metoder, exempelvis tryckt material, webb, tipskatalog mm. Den programverksamhet myndigheten löpande bedriver med debatter, samtal, skriftserien, lärarseminarier m.m. riktat till en allmän publik, är ett annat exempel. Myndigheten ordnar också lärarseminarier om att undervisa om Förintelsen, där fakta blandas med didaktiska frågor.

I de flesta projekt och verksamheter kring olika ämnen och teman som myndigheten bedriver blandas olika former av verksamheter. Insatser inom programverksamheten, som exempelvis debatter, utställningar och föreställningar, kompletterar, stöttar och är beroende av insatser inom kunskap och information, som exempelvis lärarseminarier, tryckt material och webb. Genom att arbeta med många olika metoder och uttryckssätt bidrar Forum för levande historia till en breddning och fördjupning av kunskapen. Forskningsresultat förs ut i såväl populärvetenskapliga former, som omvandlas till utställningar och lärarmaterial. Denna blandning befrämjar en bred kunskapsspridning till olika målgrupper. Det är därför svårt att helt renodla programverksamhet som sprider kunskap om Förintelsen och utesluta övrig verksamhet. Av denna anledning finns i den följande redovisningen även vissa insatser som går utöver definitionen programverksamhet men som bidrar till att sprida kunskap om Förintelsen.

Flera av de projekt som myndigheten bedriver behandlar och tar sin utgångspunkt i Förintelsen. Med fakta om historien som utgångspunkt undersöker myndigheten processer och mekanismer i vår samtid som kan leda till intolerans och övergrepp. På detta sätt skapas ett intresse och en större förståelse för hur historien hänger samman med och påverkar vår nutid.

Forum för levande historia arbetar också med den känslomässiga insikten av vad fördomar och förtryck kan innebära. För att nå hit används experimentella former och metoder i verksamheten. Myndigheten låter exempelvis unga använda sitt eget skapande för att utifrån kunskap om historiska skeenden konkretisera intolerans i deras vardag. Forum för levande historia utmanar invanda föreställningar om "vi" och "dom" genom att sätta värderingar och åsikter på sin spets. På detta sätt får deltagarna pröva att gestalta viktiga frågor och delta i ett samtal.

Forum för levande historia lägger stor vikt vid pedagogikens innehåll i samband med utställningar och annan verksamhet. Den bygger på delaktighet och att de som medverkar får använda sig själva och sina erfarenheter för att finna områden att gå vidare med kunskapsmässigt, för att formulera hur de historiska sammanhangen relaterar till idag och för att delta i ett samtal om dessa frågor. Genom fördjupning, diskussioner och självreflexion bearbetas intryck och kunskaper som kopplas till existentiella och aktuella frågor. Dessa workshops är också en övning i att föra ett demokratiskt samtal om svåra och viktiga frågor. Forum för levande historia uppmuntrar till självständigt tänkande och vill inspirera unga människor att skaffa sig egna åsikter genom nya insikter.

Exempel

Programverksamheten är en viktig och tydligt definierad kanal för förmedling av kunskap om våra kärnområden till den intresserade allmänheten. För att uppnå det övergripande målet har valet av aktuella teman, inriktning, medverkande, marknadsföring och spridning gjorts med omsorg. Programverksamhet arrangerades i hela landet och har under året haft som fokus om Anne Frank och jag, brott mot mänskligheten, rasbiologi och åskådarrollen. Målet har varit att föra ut ny kunskap och skapa debatt kring myndighetens kärnämnen.

Sverige och Förintelsen: Under år 2007 har ett prioriterat tema inom myndighetens verksamhet varit Sverige och Förintelsen, ett område som tidigare har diskuterats och forskats kring i viss omfattning sedan krigsslutet men där ny forskning under de senaste åren har presenterats. Projektet har utgått från frågeställningen Varför bidrog Sverige till Förintelsen? Sveriges förhållande till nazityskland var ambivalent. Sverige var aldrig en krigförande part, men vårt agerande innan och under kriget var en del i den värld som lät Förintelsen äga rum. Genom att belysa en komplex verklighet har Forum för levande historia kunnat väcka frågor om skuld, passivitet och ansvar i dagens samhälle.

I projektet ingår bl. a en utställning, seminarier, utbildningsdagar, en skriftserie och en webbsida. Under 2007 har utställningen varit på turné i Lund, Göteborg och Norrköping. Det pedagogiska arbetet i utställningen "Fransson skottar snö" har haft som syfte att sprida kunskap om utställningens ämne, samtidigt som pedagogerna har uppmuntrat ungdomarnas egna reflektioner kring dagens svar på historiens frågor.

Spelar roll: Under år 2007 har även Åskådarrollen varit ett prioriterat tema inom myndigheten. Spelar roll-projektet tar sin utgångspunkt i en av de roller som man inom forskningen indelar aktörerna under ett skeende som Förintelsen i: Åskådaren. Genom att granska denna roll i det historiska skeendet, och koppla det till nutida händelser och företeelser vill projektet;

- medvetandegöra och lyfta fram åskådarens betydelse för ett skeende
- förtydliga och synliggöra åskådarrollens legitimerade och sanktionerade roll
- att förtydliga normernas betydelse för valet att inta en åskådarroll
- möjliggöra en djupare förståelse för hur ett skeende som Förintelsen kan förmedla kunskap och insikt om samtida etiska och moraliska frågeställningar och mänskligt beteende.

Projektet är ett exempel på hur myndigheten arbetar med kopplingen mellan då och nu och med processer för att på det sättet skapa kunskap om och intresse för Förintelsen och de historiska skeendena. Utställningen Spelar roll tar upp händelser kopplade till Förintelsen men även exempel från andra nutida händelser.

27 januari: Förintelsens minnesdag är en dag att hedra offren och de som gjorde motstånd. Över hela Sverige anordnas minnesceremonier, kulturprogram, föreläsningar, seminarier, temadagar i skolor, fackeltåg, offentliga manifestationer och vittnesmål av överlevande. Engagemanget växer varje år. Forum för levande historias roll är att agera motor och samordna initiativ inför 27 januari. Dagen i sig och framför allt det nätverk som skapas ger en möjlighet till kunskaps spridning om bl.a. Förintelsen, exempelvis genom nätverksmöten och en separat webbsida. Detsamma gäller de aktiviteter som myndigheten producerar för skolor som kan användas i samband med denna dag.

Lärarseminarier: Forum för levande historia ordnar varje termin fortbildning för lärare och andra intresserade. Under år 2007 genomfördes seminarier som handlade om Rasbiologi, Åskådarrollen (Spelar roll), Romernas historia, Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten, Antisemitism och Islamofobi. Seminarierna planeras och genomförs i samarbete med forskare, universitetslärare och lärarutbildare på olika orter. Alla seminarier ger på olika sätt infallsvinklar på skeenden under Förintelsen eller ger exempel på hur den nazistiska ideologin tog sig uttryck och som vi idag kan se spår av. Didaktiska frågor kring hur kunskap kring dessa frågor kan förmedlas tas också upp.

Skriftserien: Skriftserien är en kanal för att kommunicera kunskap om Förintelsen och betydelsen av respekt för alla människors lika värde. De två skrifter i serien som gavs ut under år 2007 var skrifterna "Allt som kan mätas är inte vetenskap – en populärhistorisk skrift om Rasbiologiska institutet" samt "Myt och propaganda – Musiken i nazismens tjänst i Sverige och Tyskland"

Anne Frank och Jag: Myndigheten tar här upp frågor kring demokrati och yttrandefrihet, speglade mot Förintelsen och genom Anne Franks dagbok och liv.

Referensbibliotek: Forum för levande historia har ett referensbibliotek där litteratursamlingen är byggd kring Förintelsen och folkmord. Dessutom täcker samlingen litteratur kring demokrati, ungdomsfrågor, HBT-frågor, historia och mänskliga rättigheter.

Kommunismens brott mot mänskligheten

Kommunismens brott mot mänskligheten skall uppmärksammas i enlighet med ett regeringsbeslut den 21 december 2006. Regeringen ger Forum för levande historia i uppdrag att belysa och informera om kommunismens brott mot mänskligheten. En informationsinsats i tillägg till det arbete som Forum för levande historia gör om nazismen skall också ske om kommunismen.

Som grund för uppdragets genomförande skall Forum för levande historia göra en kartläggning och sammanställning av befintlig forskning på området i Sverige och internationellt samt analysera behovet av kompletterande och fördjupad forskning och, om det behövs, initiera sådan forskning. Forum för levande historia skall arbeta utåtriktat, t.ex. genom seminarier, utbildningsinsatser och utställningar runtom i landet.

Uppdraget skall genomföras i samråd med lärosäten och forskningsfinansierade myndigheter samt andra berörda myndigheter och institutioner.

Syftet är att höja kunskapsnivån gällande brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer. Projektet kommer att fokusera på brott mot mänskligheten under de kommunistiska

regimerna i Sovjetunionen, Kina och Kambodja under perioden från ryska revolutionen till murens fall (1917-1989).

Målgruppen är ungdomar i första klass på gymnasiet och gymnasieskolans lärare som kommer att nås genom en lärarhandledning samt en intresserad allmänhet.

Under år 2007 har Forum för levande historia förberett en rad resurser:

Forskningsgrupp: En rådgivande och faktagranskade grupp som har regelbundna möten är kopplade till projektet. Gruppen består av: Klas-Göran Karlsson professor i Historia vid Lunds universitet, Michael Schoenhals docent och universitetslektor med inriktning på det moderna Kinas samhälle vid Lunds universitet, Anu-Mai Köll professor i historia med inriktning mot baltiska länders kultur och samhällsliv vid Södertörns högskola och David Chandler professor i Historia med inriktning mot Kambodja.

Faktaskrift: Forum för levande historia ska producera en faktaskrift som förmedlar kunskap om historiska händelseförlopp i Sovjetunionen, Kina och Kambodja under åren 1917-1989. Texter om historiska händelser kommer att blandas med personliga berättelser, en text som fördjupad kunskap om totalitära regimer och en komparativ analys mellan nazism och kommunism. Skriften kommer också att innehålla tidsaxlar som beskriver de historiska händelseförloppen på ett överskådligt sätt och autentiska dokument.

Lärarmaterial: För gymnasielärare kommer Forum för levande historia att producera en lärarhandledning som erbjuder klassrumsövningar kopplade till elevmaterialet.

Elevmaterial: Forum för levande historia kommer att producera ett elevmaterial som ska ge kunskap men också inspirerar elever till att vilja lära sig mer om ämnet.

Utställning: "Lillebror ser dig" är en utställning som baseras på historien om den 13 åriga Pavel Morozow som symbol för brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer. Pavels far hade hjälpt de förhatliga jordägande bönderna (kulakerna) genom att fiffla med dokument och gömma undan den säd som ansågs tillhöra staten. Pavel som hade bevittnat detta i smyg, ansåg sin plikt och angav fadern till myndigheterna. Fadern hamnade i straffläger och Pavel och hans yngre bror knivmördades brutalt av faderns bröder när de en dag plockade blåbär i skogen.

De sovjetiska myndigheterna utropade den döda pojken till martyr och hjälte.

Över hela landet restes statyer föreställande Pavel, offentliga byggnader döptes efter Pavel, operor, teaterpjäser och filmer med Pavel i huvudrollen hade premiär. Långt senare har det visat sig att hela historien var uppiktad – denna Pavel har aldrig funnits.

Han blev uppiktad av myndigheterna som ett föredöme och för att påvisa att Staten alltid skulle gå före familjen. Genom denna historia belyser Forum för levande historia olika skeenden inom den kommunistiska regimen i Sovjet, såsom den stora utrensningen av kulaker, uppvisningsrättegångarna och Gulaglägren. Utställningen kommer att visas på olika bibliotek i Sverige.

Programverksamhet: Forum för levande historia har arrangerat två föreläsningar:

- Minneskväll för offren i Ukraina, Holdomor, ett samarbete med Ukrainska ambassaden, föreläsare var historikern Johan Dietsch.
- "Terror och tystnad" föreläsning om brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer, föreläsare var professor Klas-Göran Karlsson

Frukostseminarium: Ett informationsseminarium arrangerades för speciellt inbjudna. Syftet var att berätta om projekts status. Inbjudna var press och intressenter.

Projektgruppen Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer har under år 2007 träffat följande organisationer/intresseföreningar; Upplysning Om Kommunism (UOK), Lettiska Ambassaden, Litauens Ambassad, Ukrainska sällskapet, Röda korset, Svenska Kommittén för Vietnam, Laos och Kambodja, Slovakiens Ambassad, Lettiska Centralrådet, Ukrainska Föreningen, Handelshögskolan (Lennart Samuelson), Sakharov Museet i Moskva (chef Yuri Samodurov), Memorial, International Historical Enlightenment, Human Rights and Charity Society, Perm 36- Memorial Center of Political Repression, (fd Gulagläger i Ryssland) och Svenska Ambassaden i Moskva.

Av de 450 pressklipp som myndigheten har fått in under år 2007, stod Kommunismens brott mot mänskligheten för 40%.

Effekter

Sverige och Förintelsen: Forum för levande historia har låtit göra en slutmätning, utvärdering, av Sverige och Förintelsen. 200 lärare, 100 politiker och 100 journalister tillfrågades och alla svarade:

- 65% av lärarna, 61% av journalisterna och 74% av politikerna har under de senaste två åren på något sätt fått information om Sveriges relationer till Förintelsen.
- spontant nämner 8% av lärarna, 3% av journalisterna och 5% av politikerna att de har fått informationen från Forum för levande historia.
- 62% av lärarna, 72% av journalisterna och 66% av politikerna säger att de har hört talas om Forum för levande historia.
- 39% av lärarna, 42% av journalisterna och 47% av politikerna kände till projektet Sverige och Förintelsen.

Vid frågan vad deltagarnas helhetsintryck varit av projektet Sverige och Förintelsen och där de svarande fick ge betyg på en femgradig skala, där 1 innebär mycket negativ och 5 innebär mycket positiv, gav alla tillfrågade en mycket positiv bild av helhetsintrycket.

- 40% av lärarna gav skala 5 och 23% gav skala 4, bland journalister gav 26% skala 5 och 38% gav skala 4 och bland politikerna gav 34% skala 5 och 43% gav skala 4.

Anne Frank och Jag: I samband med projektet Anne Frank och Jag har en utvärdering gjorts där sammanlagt 17 gruppintervjuer har genomförts, 68 elever har deltagit, varav 35 killar och 33 tjejer.

- Många elever reflekterade kring frågan om det som hände med Förintelsen kan hända igen. Detta var en central fråga för eleverna. Det var den hypotetiska frågan som väckte engagemang, speglat mot historien snarare än mot situationen i dag i Sverige.
- Eleverna gav uttryck för att de har fått fördjupad kunskap om Förintelsen.
- Det fanns en stor vilja att diskutera frågor om demokrati och mänskliga rättigheter. De här frågorna framhölls som mycket angelägna och engagerade eleverna.
- Många elever beskrev att de har fått nya perspektiv på demokrati och mänskliga rättigheter.

Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse

För att uppnå största effekt av myndighetens arbete försöker Forum för levande historia hitta viktiga beröringspunkter mellan då och nu. Detta skapar intresse för att fördjupa kunskap, och

ger också en fördjupning i komplexitet kring historia och dagsaktuella frågor. Myndigheten kallar det för teman. Under år 2008 ska myndigheten vidareutveckla strategier kring detta arbete och denna metod. Forum för levande historia kommer att öka sina resurser gentemot skolan och intensiviera samarbetet med universitet och högskolor.

Forum för levande historia har under år 2007 utvecklat en ny webbstruktur med målet att nå ut till fler lärare och elever. Webben är en av de mest använda kanalerna mot lärare, och på den har nytt och utökat material om Förintelsen och olika brott mot mänskligheten lagts in. Webben har också fått en mer målgruppsanpassad utformning och grafik.

Myndigheten kommer att förbättra strukturen internt för att få större kontinuitet och långsiktighet i arbetet med pedagogiska metoder kring svåra frågor.

Forum för levande historia har under året tillsatt grupper som har fått som uppgift att genomföra studier på de tre prioriterade målgrupperna, lärare och genom dem elever (se under stycke 3.2 Nå barn och ungdom), intressenter och engagerade, för att förbättra och tydliggöra myndighetens arbete mot dessa grupper, vad gäller kommunikation, mål och kanaler.

Förstudien mot gruppen intressenter har haft som syfte att:

- undersöka hur myndigheten idag når denna grupp och vilka verksamheter som detta gäller
- undersöka hur gruppen ser på Forum för levande historia och vilken nytta de anser att de har av myndigheten
- att övergripande ge olika alternativa vägar framåt i arbetet med gruppen vad gäller inriktning, organisation, ev. verksamhet, omfattning m.m.

Förstudien mot gruppen redan engagerade har varit att:

- var möter myndigheten dem idag?
- varför är de viktiga?
- föreslå strategier inför kommande år

Målgruppsarbetet kommer att vara klart under år 2008.

Prestationer under år 2007

Tabell 7 Utställningar anordnade av Forum för levande historia år 2007

Utställningar	Antal orter som utställningen har varit på
Anne Frank och Jag	5
Fransson skottar snö	4
Röster från Ravensbrück	1
Spelar roll	1

Kommentar till tabell 7.

Under år 2007 har Forum för levande haft 4 utställningar, *Anne Frank och Jag* som har stått i det publika rummet och turnerat i olika orter i Sverige, *Fransson skottar snö* som också har turnerat i olika orter i Sverige, *Röster från Ravensbrück*, en permanent utställning som står på Kulturen i Lund och som Forum för levande historia har tagit fram i samarbete med Kulturen i Lund samt *Spelar roll* som hade vernissage den 9 november år 2007 i myndighetens utställningslokal. År 2007 hade myndigheten utställningar i totalt 11 orter, år 2006 i 10 orter.

Tabell 8 Utställningsbesök i Forum för levande historias utställningslokal i Stockholm

	2005	2006	2007
Utställningsbesök	11 667	13 508	15 405

Kommentar till tabell 8. Besöken har ökat med 14 % mellan åren 2006 och 2007 och med 16 % mellan år 2005 och år 2006. Utställningen Anne Frank och Jag genererade ett stort intresse bland allmänheten, vilket ses i besökssiffrorna ovan för år 2007 i jämförelse med år 2006.

Tabell 9 Prestationer under år 2007 exklusive utställningar

Prestationer	Arrangemang	Besökare
Minnesdagen	Workshop, seminarium	2 729
Var Rasbiologin Linnés fel?	Seminarium	150
Klezmerfestival och utställning – musik och visning av Sverige och Förintelsen	Seminarium	200
Samtal om Förintelsen	Seminarium	47
Om att känna skuld	Seminarium	52
Är antidemokratiska rörelser på frammarsch?	Seminarium	45
Hur kunde det ske?	Seminarium	48
Att skapa utifrån Förintelse	Seminarium	28
Att överleva – om trauma och bearbetning av sorg	Seminarium	15
Spelar roll	Pilotskolor	200
Strimor av ljus i tider av mörker	Seminarium	190
Att se min inte göra, Judas eller Petrus?	Seminarium	50
Vad är folkmord?	Seminarium	30
Anne, Ety och Miriam, ett samtal om tre parallella levnadsöden under Förintelsen	Seminarium	75
Vilken roll spelar Holocaust för relationerna mellan länderna i Europa idag?	Seminarium	85
Anne Frank och Jag	Seminarium	150
Hur kunde Förintelsen ske?	Seminarium	60
Att skapa utifrån Förintelsen	Seminarium	50
Berlin 1936 – Beijing 2008. På åskådarpåsar hos diktaturen	Seminarium	30
Åskådare till massmord	Seminarium	40
Terror och tystnad	Seminarium	57
Att titta på. Effekter och konsekvenser	Seminarium	50
Rasbiologi	Lärarseminarium	85
Spelar roll	Lärarseminarium	17
Romer – en förföljd och diskriminerad minoritet	Lärarseminarium	50
Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten	Lärarseminarium	130
Antisemitism/Islamofobi	Lärarseminarium	213
Intresseföreningen Bergslaget	Seminarium	25
Per- Anger priset	Seminarium	350
Det rena landet	Seminarium	100
Utrota varenda jävel	Teater/föreläsning	1 000
Den nya människan	Film/samtal/diskussion	130
Totalt		6 481

Kommentar till tabell 9.

6 481 besökare har deltagit i någon prestation som Forum för levande historia har anordnat under år 2007. Motsvarande siffra var år 2006, 7 918 besökare och för år 2005, 5 098 besökare.

3.2 Nå barn och ungdomar...

Målet är att verksamheten skall nå barn och ungdom samt vuxna i barns och ungas närmiljö.

Återrapportering

Forum för levande historia skall redovisa

*- måluppfyllelse i förhållande till målet. Myndigheten skall även ge förklaringar till resultatet samt redovisa förslag till åtgärder i syfte att öka graden av måluppfyllelse,
- insatser som gjorts för att uppnå målet. Resultatet skall kortfattat analyseras och bedömas av myndigheten enligt de kvantitativa och kvalitativa resultatmått som myndigheten finner mest relevanta. Utrymme skall lämnas för jämförelser mellan olika verksamhetsår.*

Barn och unga samt vuxna i barns och ungas närhet har varit de viktigaste målgrupperna för Forum för levande historia under 2007. Målgruppsperspektivet genomsyrar verksamheten och tas med redan i planeringsfasen. Under året har verksamheten i högre grad riktats till vuxna i ungas närhet, snarare än till unga direkt. Detta för att nå en större spridning bland våra målgrupper.

En rad av myndighetens löpande verksamheter riktar sig till lärare, exempelvis tipskatalogen, webben, lärarseminarier. Lärarna är en viktig målgrupp även i de prioriterade temana och övriga projekt. Under året har Forum för levande historia förstärkt kommunikationen mot lärargrupperna, för att få en ännu bättre bild av lärarnas behov samt skapa en större tydlighet i vad Forum för levande historia har att erbjuda denna grupp, bl.a. har en lärarundersökning genomförts för att bl.a. undersöka lärares förväntningar på myndigheten, ytterligare en undersökning gjordes under hösten år 2007, som bl.a. kartlägger lärares inställning till att undervisa om Förintelsen. Den nya webben som lanserades i augusti kommer att ha lärare som en viktig användargrupp. Resurser har avsatts för att förbättra myndighetens interna kunskap om lärare, öka kontaktytorna mot lärare och förbättra samordningen.

Under år 2007 har Forum för levande historia prioriterat följande målgrupper:

- *Lärare och genom dem elever* - Framförallt lärare inom samhällsvetenskapliga ämnen och svenska i årskurs 6-9 samt på gymnasiet. Målet är att vara en trovärdig och intressant resurs för lärare som vill arbeta inom myndighetens verksamhetsområde mot de mål myndigheten verkar för.
- *Intressenter* – Olika aktörer, t.ex. myndigheter, organisationer, forskningsinstitutioner m.fl. som har ett intresse av att ta del av myndighetens verksamhet och resultat som ett led i sin egen måluppfyllelse.
- *Engagerade* – Personer som på olika sätt engagerar sig inom myndighetens verksamhetsområde.

Exempel

Undersökning av lärares erfarenheter av och uppfattningar om undervisning om Förintelsen: Forum för levande historia har under år 2007 genomfört en undersökning av lärares erfarenheter av och uppfattningar om undervisning om Förintelsen. Ett av huvudsyftena med detta projekt är att klargöra i vilken utsträckning attityder hos olika aktörer – lärare, elever och deras föräldrar samt skolläring – bidrar till att vilja undervisa och för elevernas del att lära, om Förintelsen.

Information om dessa aspekter kommer bland annat att möjliggöra identifiering av problem områden. Detta kommer i sin tur att möjliggöra riktade insatser från Forum för levande historias sida samt förslag till åtgärder på övergripande nivå.

Ytterligare två uppdrag till Forum för levande historia, som rör *svensk rasbiologi* och *romernas situation under Förintelsen*, omfattas av frågeformuläret.

Spelar roll: Projektet är framförallt en pedagogisk satsning, riktad till elever och lärare i årskurs 6-9. Spelar roll består av en utställning, en forskningsdel, en webbplats och ett pedagogiskt material med en tillhörande fortbildning. Fortbildningen ger lärare en chans att reflektera över den problematik som åskådarrollen rymmer; om individens beteende, gruppens betydelse och hur vi påverkas av det samhälle vi lever i. Sammanlagt har ca 200 lärare genomgått Spelar rolls fortbildning.

Lärarseminarier: Under året genomfördes nio lärarseminarier nationellt och ett internationellt. Dessa tog upp både fakta, ny forskning samt didaktiska frågor.

Utställningar/Pedagogik: De utställningar som Forum för levande historia producerar har ibland direkt och ibland genom pedagogiken unga människor som målgrupp. Den pedagogiska modell som Forum för levande historia använder utformas för och riktar sig direkt till unga människor. Det dialogiska upplägget möjliggör för de deltagande ungdomarna att fördjupa sina egna reflektioner och få en ökad förståelse för ett historiskt förlopp. Något som har haft hög relevans för dagens samhällseliga utmaningar. Forum för levande historia uppmuntrar till självständigt tänkande. Myndigheten ska inspirera unga människor att skaffa sig egna åsikter genom nya insikter. Det kräver olika avstamp, olika angreppsvinklar och olika tonfall. Forum för levande historia har under år 2007 haft två utställningar, Anne Frank och Jag och Spelar roll, i myndighetens utställningslokal i Stockholm.

Minnesdagen 27 januari: Genom arbetet med 27-januari nätverket kommer myndigheten i kontakt med personer som på olika sätt arbetar med barn och unga. Med minnesdagsprojektet riktade sig Forum för levande historia direkt till lärare på högstadiet och på gymnasiet och nådde därmed år 2007 närmare 700 elever i hela landet som arbetade med olika text- och bildövningar. Över 200 lärare registrerade sig som användare, 168 grupper har publicerat sina berättelser och 184 grupper sina bilder.

Webb: Webben är en av de kanaler som utnyttjas mest av bl. a. lärare. Här presenteras fakta och metoder som lärarna och eleverna har nytta av. Sedan Forum för levande historia bildades har antalet webbplatser ökat markant och i dag driver myndigheten elva olika webbplatser.

1. <http://www.levandehistoria.se>
2. <http://www.granser.se>
3. <http://forintelsen.levandehistoria.se>
4. <http://tolerans.levandehistoria.se>
5. <http://intolerans.levandehistoria.se>
6. <http://www.27januari.se>
7. <http://battle.lunarstorm.se> (lunarstorm.levandehistoria.se)
8. <http://peranger.levandehistoria.se>
9. <http://www.svefor.se>

10. <http://www.vittoljud.levandehistoria.se>

11. <http://www.spelarroll.nu>

Av Forum för levande historias statistik framgår att antalet besök ökade med 5% och antalet sidvisningar ökade med 50% i jämförelse med år 2006. Detta tyder på att besökarna stannar längre tid på myndighetens webbplats än tidigare.

Distribution: Under året satsade Forum för levande historia speciellt på målgruppsanpassat material för forskare och framförallt lärare. Totalt producerades 16 mer omfattande trycksaker för våra prioriterade målgrupper. Dessutom producerades ett antal mindre trycksaker t.ex. vernissagekort, affischer, två tryckta kampanjer i tunnelbanan, flyer om visningarna på olika språk. En övergripande folder på svenska och engelska med generell information om verksamheten togs fram under början av året och till hösten trycktes ett kompletterande kalendarium i fickformat med uppdaterad generell information. Forum för levande historia tryckte även ett material om mänskliga rättigheter som innehöll en minifolder, en handledning och en lättläst version av minifoldern.

Myndigheten gjorde trycksaker som riktade sig speciellt till lärare. En uppdaterad version av Tipskatalogen och till utställningen Anne Frank och Jag gjordes en folder som delades ut till lärare och elever om mänskliga rättigheter. Dessutom trycktes en lättläst version av utställningstexterna. För Spelar roll trycktes under våren en flyer och i samband med lanseringen av utställningen gjordes en folder om projektet. Den stora satsningen var den tryckta lådan som innehöll det pedagogiska materialet för Spelar roll. Lådan innehåller ett omfattande lärarhäfte, bilder, en CD med kopieringsunderlag och en DVD med kortfilmer.

Information och marknadsföring: Under år 2007 fortsatte arbetet med att kommunicera verksamheten genom att skapa uppmärksamhet och intresse för Forum för levande historia hos de valda målgrupperna. Kommunikationen har blivit mer samordnad och har tydligare utgått från målgruppernas behov och informationen. Målet för myndighetens kommunikation har under året varit att Forum för levande historia ska uppfattas som en organisation vars bas är kopplingen mellan då och nu samt präglas av att vara, tillgängliga, trovärdiga, modiga och tydliga.

Effekter

Lärarseminarier: Kvaliteten på myndighetens lärarseminarier får bedömas som mycket god, med utgångspunkt från sex utvärderingar som har gjorts. 437 lärare tillfrågades och 310 lärare svarade på frågor och gav betyg på en femgradig skala om:

- programmets innehåll och genomförande, där blev medelbetyget 4,1 (år 2006, 4,3)
- omdöme föreläsare, där medelbetyget blev 4,2 (år 2006, 4,3)
- yrkesrelevans, där medelbetyget blev 4,2 (år 2006, 4,4)

Målgruppsundersökning av lärare: Under februari 2007 genomfördes en undersökning i form av telefonintervjuer med lärare i årskurs 7-9, respektive lärare i gymnasieskolan. Sammanlagt 399 lärare främst i ämnena samhällskunskap, religion, historia.

Syftet med undersökningen var att ta reda på hur verksamheten hittills nått ut till lärare och hur de ser på samverkan med myndigheten. Undersökningen ska också ge kunskap om lärarnas önskemål och behov, d.v.s. på vilket sätt kan Forum för levande historia vara ett stöd i undervisningen.

- Drygt hälften av lärarna känner till Forum för levande historia
- Nästan samtliga känner till boken ”Om detta må ni berätta”.
- 47 % av lärarna vet att det är Forum för levande historia som ligger bakom boken.
- En majoritet av lärarna associerar till att Forum för levande historia sprider kunskap om Förintelsen/judeförföljelsen.
- Fyra av fem av lärarna är som helhet positiva till myndigheten.
- Av de lärare som vid något tillfälle har varit i kontakt med Forum för levande historia har främsta anledningen till kontakten varit att lärarna har beställt/använt vårt material.
- De allra flesta av lärarna tror att Forum för levande historia erbjuder skolorna utbildningsmaterial.
- Lärarna uppfattar Forum för levande historia som trovärdiga (81%) och kunniga (77%).
- 10 % tycker inte att Forum för levande historia är nytänkande.

Spelar roll: Vid Spelar rolls fortbildningar genomförde myndigheten utvärderingar. Alla deltagare fick frågan vilket sammanfattande helhetsbetyg vill du ge fortbildningen. Totalt tillfrågades 105 lärare och 103 svarade och gav betyg på en sexgradig skala, där 6 innebär mycket bra, gav 34% av lärarna skala 6 och 50% gav skala 5. 81% av lärarna svarade att de efter fortbildningen genomfört projektet Spelar roll med sina elever.

Anne Frank och Jag: I samband med projektet Anne Frank och Jag har en utvärdering gjorts där sammanlagt 17 gruppintervjuer har genomförts, 68 elever har deltagit, varav 35 killar och 33 tjejer. Ett av de tydligaste resultaten i Anne Frank och Jag utvärderingen var att det finns en mycket stor variation i hur eleverna uppfattade utställningen och reflekterade kring frågorna. Det fanns ett vitt spektra med alltifrån elever som blivit väldigt berörda och engagerade, till elever som varit ointresserade och inte alls reflekterat över innehållet. Det fanns också stora variationer i hur de uppfattade och reagerade på sakinnehållet och hur de har reflekterat på sakfrågorna.

Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse

Ett tydligare fokus har lagts på lärarmålgruppen, för att ytterligare förbättra verksamheten riktad till denna grupp och kommunikationen med dem. Målet för myndigheten är att vara en trovärdig och intressant resurs för lärare. Myndigheten har under året arbetat med att bygga upp kunskap om gruppen lärare och deras behov, förbättra olika resurser för denna grupp i form av material, metoder och nätverk, för att underlätta deras arbete inom myndighetens verksamhetsområde.

En intern grupp har under året arbetat med att analysera hur myndigheten ska förbättra sitt arbete mot lärare. Utifrån de resultat som framkom från den genomförda målgruppsundersökningen av lärare drar gruppen den slutsats att det är viktigt att även i fortsättningen prioritera att arbeta utifrån ledorden ”viktig kunskapskälla”, ” trovärdig”, ”kopplar ihop historia med nutid på ett tankeväckande sätt” samt ”kunnig”.

Det visade sig att ”tillgänglighet” och ”engagemang” har en relativt låg inverkan på lärarnas helhetsomdöme. Dessa frågeområden klassas därmed som såkallade basfaktorer. Detta innebär att lärarna uppfattar områdena som baskrav för hur man ser på Forum för levande historia och inget vi ska prioritera att kommunicera.

Myndigheten har främst producerat lärarhandledningar, som 38% av lärarna uppger att de har hjälp av medan 64% av lärarna helst vill ha övningar som man kan göra i klassrummet och 50% vill ha fördjupningsmaterial till elever.

Målgruppsarbetet kommer att vara klart under år 2008.

Utställningspedagogik: Att den utställningspedagogiska verksamheten varit uppskattad har bl.a. visat sig i att många skolor vill besöka Forum för levande historia. Hittills har myndigheten inte kunnat ta emot alla som velat komma. Detta har bl.a. föranletts av de relativt små utställningslokaler som Forum för levande historia har i sina lokaler. För att myndigheten ska kunna ta emot flera grupper kommer den utställningspedagogiska gruppen att utökas med 4-5 timanlitade utställningspedagoger plus en ytterligare tjänst. Utökningen av pedagogledda grupper kommer att ske från och med februari 2008 med 33%. I samband med detta lanseras också ett nytt koncept i utställningen, en fördjupad workshop inom projektet Spelar roll.

Pedagoggruppen kommer att arbeta med att bredda sitt nätverk bland skolor, organisationer och intressenter under år 2008 för att synliggöra Forum för levande historias utställningspedagogiska arbete och kompetens

Kvalitativa och kvantitativa resultatmätt

Tabell 10 Ekonomiska resurser fördelade på målgrupper (procentuellt)

	2005	2006	2007
Barn och ungdomar	24	18	36
Vuxna i barn och ungdomars närhet	76	82	64

Kommentar till tabell10.

Inom målgruppen vuxna i barn och ungdomars närhet kan det även finnas prestationer som endast är riktade mot vuxna. Under år 2007 har Forum för levande historias prioriterade målgrupper varit lärare och genom dem elever, intressenter och engagerade, vilket innebär att ekonomiska resurser som myndigheten lägger på lärare (vuxna i barn och ungdomars närhet) även tillfaller elever (barn och ungdom).

Tabell 11 Antal utställningar fördelade på målgrupper

Utställningar för:	2005	2006	2007
Barn och ungdom	4	3	4
Vuxna i barn och ungdomars närhet	5	4	4
Totalt antal utställningar	6	4	4

Kommentar till tabell 11.

Tabellen visar hur många utställningar myndigheten har haft under ett år. En utställning kan ha flera målgrupper, både barn och ungdomar och vuxna i barns och ungdomars närhet.

Tabell 12 Bokade skolvisningar i Forum för levande historias utställningslokal i Stockholm

	2005	2006	2007
Bokade skolvisningsbesök	1 619	6 066	4 866

Kommentar till tabell 12.

Anledning till att år 2007 har färre bokade skolvisningsbesök än år 2006 beror på att Forum för levande historias utställningslokal var stängd i totalt två månader under nedplockning och uppbyggandet av gamla och nya utställningar. Anledningen till att år 2005 har färre bokade

skolvisningsbesök är att utställningen Gränser avslutades den 31 januari 2005 och efterföljdes av två andra utställningar som inte till lika stor del var för skolgrupper. Dessutom var utställningslokalen stängd under en period under år 2005 vid uppbyggnaden av utställningen *Fransson skottar snö*.

Tabell 13 Bokade skolvisningar till Forum för levande historias turnerande utställningar

	2005	2006	2007
Bokade skolvisningsbesök	912	5 688	14 433

Kommentar till tabell 13.

Forum för levande historia har haft två utställningar, Sverige och Förintelsen och Anne Frank och Jag, på turné på sju olika orter. Utställningarna har riktat sig både till elever med workshop och för allmänheten. Totalt såg 104 963 besökare (inklusive skolvisningar) myndighetens turnerande utställningar.

3.3 Geografisk spridning

Målet är att verksamheten skall nå största möjliga geografiska spridning och förankring.

Åtterrapporering

- måluppfyllelse i förhållande till målet. Myndigheten skall även ge förklaringar till resultatet samt redovisa förslag till åtgärder i syfte att öka graden av måluppfyllelse.

Det nationella och regionala perspektivet är en central fråga för myndigheten. Det genomsyrar hela verksamheten och tas med redan i planeringsfasen. Det nationella perspektivet är en viktig aspekt för vilka projekt som ska prioriteras. Utställningar som visas i Stockholm planeras redan i initialskedet för att kunna turnera. Arbetsformerna på Forum för levande historia är utformad så att denna specifika målsättning uppfylls.

Exempel

Lärarseminarier: Forum för levande historia har under år 2007 arrangerat lärarseminarier i samarbete med högskolor och/eller kommuners utbildnings-/skolförvaltningar. Dessa förläggs regelmässigt med en spridning runt Sverige.

Minnesdagen - 27 januari: Målet med arbetet kring minnesdagen är att stötta lokala och regionala aktörer i deras arbete med dagen. Detta arbetssätt bygger på analysen att om minnesdagen skall få genomslag måste många aktörer medverka i arbetet på denna dag, det kan inte Forum för levande historia själva göra. Genom ett nationellt nätverk med kontaktpersoner från kommuner, länsstyrelser, kulturinstitutioner och skolor erbjuder Forum för levande historia kunskapsför djupning och ger möjlighet för lokala aktörer att dela med sig av sina erfarenheter. Myndigheten sprider tips och idéer på teman, föreläsare och aktiviteter samt försöker etablera nya kontaktytor inom regionerna. Arbetet med minnesdagen ute i landet påverkar en mer omfattande syn på och engagemang för Forum för levande historias frågor i stort. På så sätt fungerar minnesdagen som en portal för kunskapsspridning och nätverksbyggande för myndighetens övriga verksamhet. Förutom att stötta nätverket genomför Forum för levande historia ett fåtal samarbetsprojekt på minnesdagen. År 2007 skedde detta i Malmö, Visby och Länsstyrelserna i Västmanland och Gävleborg. En studieresa till Auschwitz för nätverket i Skåne arrangerades den 4-8 november.

Anne Frank och Jag: Den turnerande utställningen besökte flera orter; Kalmar, Landskrona, Fagersta och Skellefteå där utställningen visades för ungdomar och filmer producerades i

skolor. Forum för levande historias pedagogiska arbetssätt i utställningen överfördes till de pedagoger som arbetade på respektive ort.

Sverige och Förintelsen: Utställningen Sverige och Förintelsen har under året turnerat till museer i Lund, Göteborg och Norrköping. Den utställningspedagogiska gruppen på myndigheten har stöttat de mottagande institutionerna med pedagogiskt material och erfarenheter kring det pedagogiska arbetet med skolklasser i utställningen m.m.

Spelar roll: Pilotfasen, som omfattade totalt ett 20-tal skolor i Kungsbacka, Linköping, Karlstad, Alingsås, Hovås, Bromma, Ödeshög, Södertälje, Eskilstuna, Jönköping, Solna, Upplands Väsby, Rönninge, Tungelsta, Karlskrona, Kisa och Hägersten är avslutad. Tre ordinarier fortbildningar har genomförts utöver de två som arrangerades inom ramen för den pedagogiska pilotverksamheten.

Intresseföreningen Bergslaget: Under år 2007 har Forum för levande historia medverkat som huvudpartner i Intresseföreningen Bergslagets utbildningsåtgärder för att stärka regioner, landsting, kommuner, polis och andra samhällsorganisationer i fem län, 25 kommuner, två landsting och tre regioner inom STUWX-området i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet.

Forskarkontakter: Under år 2007 har Forum för levande historia samarbetat med forskare tillhörande universiteten i Lund, Växjö, Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå samt Mittuniversitetet, Malmö högskola, Södertörns högskola, Försvarshögskolan, Högskolan i Dalarna, Etnografiska museet i Stockholm och Institutet för framtidsstudier.

Tabell 14 Geografisk spridning av prestationer år 2007

Prestation	Geografisk spridning
Minnesdagen	Alla län utom Halland, Jämtland och Uppsala
Sverige och Förintelsen	Lund, Göteborg, Norrköping
Bok & Biblioteksmässan	Göteborg
Anne Frank och Jag	Landskrona, Fagersta, Kalmar, Skellefteå
Programverksamhet	Linköping, Göteborg, Stockholm
Per-Anger -priset	Stockholm
Lärarseminarier	Lund, Göteborg, Sundsvall, Jönköping, Stockholm, Huddinge, Karlstad, Kalmar
Rasbiologi	
Spelar roll, pilotskolor	Kungsbacka, Linköping, Karlstad, Alingsås, Hovås, Bromma, Ödeshög, Södertälje, Eskilstuna, Jönköping, Solna, Upplands Väsby, Rönninge, Tungelsta, Karlskrona, Kisa, Hägersten
Skriftserien	Lund, Stockholm
URIX	Linköping
Bergslaget	Ramnäs, Smedjebacken, Stockholm
Berättarkurs	Oslo, Stockholm
Hitlers barndom	Landskrona

Kommentar till tabell 14.

Tabellen visar vilka län och orter som Forum för levande historia har bedrivit verksamhet under år 2007.

Tabell 15 Aktiviteter per län

Län	2005	2006	2007
Stockholms län	44	40	22
Uppsala län	1	7	1
Södermanlands län	1	4	1
Östergötlands län	4	22	5
Örebro län	2	7	1
Västmanlands län	1	5	4
Jönköpings län	2	6	3
Kronobergs län		2	2
Kalmar län	1	7	2
Gotlands län	1	8	1
Skåne län	10	22	11
Blekinge län	1	3	2
Hallands län		2	1
Västra Götalands län	3	10	3
Värmlands län	6	12	2
Dalarnas län	4	10	1
Gävleborgs län	3	6	1
Västernorrlands län	1	4	2
Jämtlands län	1	1	
Västerbottens län	2	4	2
Norrbottnens län	1	2	1
Göteborg och Bohuslän	3	6	8
Älvsborgslän		1	2

Kommentar till tabell 15.

Under år 2007 bedrev Forum för levande historia verksamhet i alla län förutom Jämtlands län. Myndigheten har haft flest aktiviteter i Stockholm, Skånes, Värmlands och Västra Götalands län. I de länen har Forum för levande historia lokala regionala aktörer som varit engagerade i myndighetens uppdrag och på så sätt agerat som portaler åt Forum för levande historia. Sammantaget kan myndigheten redovisa ett mycket gott resultat när det gäller hur samarbetet utvecklats på centralt, regionalt och lokalt plan.

Förbättringsåtgärder

Under år 2008 kommer Forum för levande historia att fortsätta arbeta regionalt och lokalt på det sätt som hittills sker. Det är viktigt att samarbetet regionalt och lokalt bygger på en ömsesidighet där myndigheten värnar de lokala aktörernas erfarenhet.

Webben är per definition tillgänglig från hela Sverige. Under år 2008 kommer den nya webbplatsen möjliggöra tydligare kommunikation av våra regionala och lokala initiativ. En ny funktion på webbplatsen är att ”allt” kan märkas upp geografiskt. Detta har implementerats på 27 januari och kommer att fortsätta implementeras på fler delar av webbplatsen.

3.4 Främja konstnärlig och kulturell utveckling

Målet är att främja konstnärlig och kulturell utveckling samt etablera gränsöverskridande arbetsmetoder i syfte att nå grupper av besökare som traditionellt inte tar del av aktiviteter av detta slag.

Åtterrapporering

Forum för levande historia skall redovisa

- måluppfyllelse i förhållande till målet. Myndigheten skall även ge förklaringar till resultatet samt redovisa förslag till åtgärder i syfte att öka graden av måluppfyllelse,

- insatser som gjorts för att nå målet samt för att utveckla publik verksamhet i nya former, t.ex. genom möten mellan olika discipliner och genom inflytande av teater, musik, litteratur, konst, dans m.m. Utrymme skall lämnas för jämförelser mellan olika verksamhetsår.

Forum för levande historia arbetar med att förmedla kunskap på traditionellt sätt genom seminarier, skrifter och debatter m.m. Myndigheten arbetar också med den känslomässiga insikten om vad övergrepp kan innebära och vikten av demokrati, mänskliga rättigheter och alla människors lika värde. För att nå hit använder Forum för levande historia experimentella former och metoder. Myndigheten låter t.ex. konstnärer getsalta dessa frågor och låter unga använda sitt eget skapande för att konkretisera hur intolerans ser ut i deras vardag. Forum för levande historia utmanar invanda föreställningar om ”vi” och ”dom” genom att sätta värderingar och åsikter på sin spets. Det är myndighetens mål att utnyttja sådana uttrycksformer i samtliga prioriterade projekt och att prioritera verksamheter där detta mål uppfylls. Det gränsöverskridande arbetssättet finns alltid med vid planering av verksamheten.

Exempel på gränsöverskridande arbetsmetoder

Spelar roll: 15 magisterelever gavs i uppdrag att gestalta åskådarrollen, utifrån Forums för levande historias framtagna fall. Arbetet presenterades vid en redovisning på Konstfack och materialet finns nu tillgängligt för Forum att använda inom Spelar roll. Materialet kommer att användas i Spelar rolls olika delar.

Berättarkurs: Snart tystnar de röster som fortfarande kan berätta om egna upplevelser från Förintelsen. I samarbete med Föreningen Förintelsens Överlevande gavs två professionella berättare i uppdrag att leda kursen. Syftet var att undersöka möjligheterna att via muntlig berättarteknik föra de överlevandes berättelser vidare. Forum för levande historia sammanförde fem överlevande med fem unga ur den 3:e generationen, i åldrarna 17-27 år. Kursen experimenterade med olika sätt att handskas med de överlevandes berättelser, att utvinna mindre delar av ett livstrauma och både försöka lämna ifrån sig och överta dessa delar.

Rasbiologi: Genom en teaterföreställning, ”Utrota varenda jävel”, spelad och producerad av Stockholms stadsteater engagerade myndigheten barn och ungdomar i diskussioner om och kring rasbiologi och rashygien.

Hitlers barndom: Forum för levande historia har under året samarbetat med Öresundsteatern kring pjäsen Hitlers barndom efter Niklas Rådströms manus och Sven S Holms regi. Pjäsen har under hösten visats på Öresundsteatern i Landskrona och kommer att visas på andra platser i Skåne under våren 2008. Myndigheten har medverkat vid framtagandet av studiematerial, som har legat till grund för värdegrunds- och demokratiarbete med skolungdomarna i Landskrona i samband med föreställningarna, och varit ett bollplank för teatern i arbetet med det pedagogiska upplägget kring pjäsen.

Anne Frank och Jag: Forum för levande historia samarbetade med Magda Eggens, författarinna, som berättade för barn och ungdomar om Anne Franks öde i utställningen *Anne Frank och Jag*. Barnen och ungdomarna fick därefter rita och måla sina tankar och upplevelser. Bilderna hängdes upp i utställningen till allmänhetens beskådning.

I *Anne Frank och Jag* ingick även att ungdomar på de orter som tog emot utställningen skulle skapa egna korta filmer om konflikter mellan mänskliga rättigheter. Syftet var att lyfta lokala konflikter mellan mänskliga rättigheter och samtidigt öka förståelsen för komplexiteten i mänskliga rättigheter och konflikten när de står i motsats till varandra. På varje ort skapades filmerna i nära samarbete med det regionala resurscentrumet för Film och TV. Av alla filmer skulle två väljs ut för att delta i en tävling arrangerad av Anne Frank Hus i Amsterdam, där en film från de tio länderna skulle vinna och utses som den filmen som fångade temat på det mest intressanta sättet. Sverige deltog med två filmer producerad av ungdomar i Skellefteå. Den italienska filmen vann med temat "Påven".

Når ut till andra besökare som traditionellt inte tar del av aktiviteter av detta slag

Genom att använda en mångfald av uttrycksformer når Forum för levande historia ut till en större grupp människor med sitt uppdrag jämfört med om enbart traditionella former hade använts. Den pedagogiska metoden att involvera besökarna, använda värderingsövningar varvade med inhämtande av kunskap och utnyttja olika konstnärliga uttryck för att gestalta kunskapen innebär att fler kan vara delaktiga. Detta gäller ett flertal av de ovan nämnda insatserna.

Exempel

Anne Frank och Jag: Till Forum för levande historias utställning *Anne Frank och Jag*, liksom till alla utställningar myndigheten producerar, har skolklasser haft möjlighet att boka in sig till skolvisningar tillsammans med en pedagog. Varje skolklass som besökt myndigheten har inneburit att vi nått besökare som normalt inte skulle ha tagit del av myndighetens verksamhet. Forum för levande historias pedagogiska arbetssätt har gjort att dessa personer har fått möjlighet att vara delaktiga genom att t.ex. ta ställning i någon av de diskussionsövningar som har genomförts tillsammans med pedagogen. Det pedagogiska arbetet har naturligtvis syftat till att sprida kunskap om utställningens ämne, samtidigt som en uttalad strävan för pedagogerna varit att uppmuntra ungdomarnas egna reflektioner kring historiens frågor. Under år 2007 har Forum för levande historia gjort en speciell satsning på guideade allmänna visningar på olika andra språk, serbiska, arabiska, kurdiska och persiska.

Tillgänglighet

Att nå nya grupper handlar också om att tala och skriva så att fler förstår. Myndigheten har under året bedrivit ett målmedvetet arbete kring sina texter för att göra dessa tillgängliga för större grupper. Det handlar om att konkretisera, korta och öka begripligheten i all kommunikation. Det gäller t.ex. foldrar, på webben och lättläst version av *Anne Frank och Jags* utställningstexter.

Under året har myndigheten gjort förändringar i det publika rummet utifrån ett bemötandefokus, det har bl.a. inneburit att vi har sett över och förändrat skyltningen i det publika rummet.

Forum för levande historias nya webbplats är byggd i enlighet med de föreskrifter och standarder för tillgänglighet som rekommenderas av VERVA (24timmarsvägledningen). Webbplatsen valideras mot XHTML Strict/ CSS3. Den nya webbplatsen har bland annat funktioner för att anpassa typsnittstorlek och färger, och typografi är vald med hänsyn till personer med olika funktionsnedsättningar. Nytt för året är även en satsning på en "Read-Speaker-funktion" som gör det möjligt att få innehållet på webbplatsen uppläst. Vi har dessutom utvecklat den lättlästa informationen på den nya webbplatsen genom att samla all lättläst information på en plats.

Tabell 16 Antal prestationer med gränsöverskridande arbetsmetoder

	2005	2006	2007
Gränsöverskridande prestationer	13	10	11

Kommentar till tabell 16.

Antal prestationer med gränsöverskridande arbetsmetoder är ungefär det samma i antal mellan åren 2005-2007.

Effekter

Webben: Forum för levande historias webbplats utvärderas av VERVA. Två gånger per år gör VERVA stickprov på kodkvaliteten på den offentliga sektorns webbplatser. Bra kodkvalitet är en förutsättning för att fler ska kunna använda en webbplats. I mätningen testas ca 1 000 offentliga webbplatser. Myndigheten placerades bland de 10 bästa ur tillgänglighetsperspektiv (utan inbördes rangordning).

Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse

Forum för levande historia kommer att fortsätta att utveckla sitt publika arbetssätt för att nå ut till myndighetens målgrupper i olika former såsom via dans, teater, etc. ofta kombinerat med faktaförmedling. Under år 2007 inleddes ett internt arbete för att utveckla myndighetens strategier kring hur arbetet med att kombinera inhämtande av faktakunskap med känslomässig insikt bör bedrivas. Arbetet kommer att slutföras under år 2008.

Under året har en utställningspedagogisk arbetsgrupp bildats för att kunna arbeta mera övergripande med utställningspedagogiska frågor gällande Forum för levande historias verksamhet. Den utställningspedagogiska verksamheten har genom detta blivit tydligare både inom organisationen och ut till intressenterna. Under februari 2008 kommer myndigheten att kunna ta emot flera grupper samtidigt och öka antalet pedagogledda besök genom att göra om det rum som hittills har använts för exempelvis nätverksmöten till ett resursrum för utställningspedagogerna.

4. Verksamhetsgren Kunskap, Information och Utbildning

4.1 Bred samverkan

Målet är att genom bred samverkan och med stöd i forskning uppnå ökad kunskap externt såväl som internt inom det område som myndigheten verkar, kring demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter.

Åtterrapporering

Forum för levande historia skall redovisa

- måluppfyllelse i förhållande till målet. Myndigheten skall även ge förklaringar till resultatet samt redovisa förslag till åtgärder i syfte att öka graden av måluppfyllelse.

Forum för levande historia är en kunskaps- och kulturinstitution. Myndigheten arbetar mycket aktivt med att förankra nutida frågor i historiska perspektiv och samtidigt lyfta fram hur det förflutna fortfarande lever och verkar i samtiden. Forum för levande historia har dock inte i sitt uppdrag att bedriva egen forskning, vilket gör kontakter och samverkan med forskningsinstitutioner nationellt och internationellt till en integrerad och väsentlig del av verksamheten.

Forum för levande historia ser som sin uppgift att sprida och popularisera forskning som bedrivs vid landets universitet och högskolor inom respektive verksamhetsfält till de prioriterade målgrupperna. För att uppnå hög kvalitet i faktaunderlag är det av största vikt för myndigheten att knyta till sig akademisk kompetens inom de olika verksamhetsområdena. Detta sker på många olika sätt – genom samarbeten med och uppdrag till forskare exempelvis gällande expertmedverkan i enskilda projekt, faktaunderlag, inventeringar, genom referensgrupper, faktagranskning, underlagstexter, genom att enskilda forskare engageras som föreläsare mm.

Det motstånd och skepsis som myndigheten sedan starten har haft att övervinna i delar av det svenska forskarsamhället tycks numera ha minskat och relativt många forskare har varit intresserade av att delta i arrangemang i Forum för levande historias regi. Viktiga exempel på detta är lärarseminarierna som engagerar ett relativt stort antal forskare inom olika fält. Denna del av verksamheten bidrar inte bara till att föra ut kunskap till den prioriterade lärargruppen utan upprätthåller och stärker även myndighetens nätverk och kontaktytor inom landets universitet och högskolor. Det har även funnits ett relativt stort intresse att delta i ett av myndigheten anordnat forskningsseminarium.

Exempel

Lärarseminarier: I de lärarseminarier som anordnas kring olika teman engageras forskare inom respektive fält. Detta skapar en länk mellan lärargruppen och forskarsamhället. Kurserna planeras och genomförs ofta i samarbete med universitetslärare och lärarutbildare på olika orter. Under 2007 har Forum för levande historia bland annat arrangerat två lärarseminarier om rasbiologi, två lärarseminarier om antisemitism och ett om romer med föreläsningar av svenska forskare inom området.

Inom projektet *Spelar roll* har ett samarbete med Uppsala universitet initierats kring ett vetenskapligt studium av åskådarrollen ur såväl historiska som socialpsykologiska perspektiv och förberedelser har gjorts för såväl en workshop på området under våren 2008.

Skriftserien: "Allt som kan mätas är inte vetenskap – en populärhistorisk skrift om Rasbiologiska institutet" är en skrift som relaterar till Forum för levande historias regeringsuppdrag från år 2005, om svensk rasbiologi. Uppdraget var att klarlägga och aktivt föra ut kunskap om de politiska och idéhistoriska perspektiv som låg till grund för rasbiologins ställning och konsekvenser i Sverige under 1800- och 1900-talen. Författaren docent Lennart Lundmark har beskrivit den lösa faktagrund som rasbiologin grundades sig på och som Rasbiologiska institutet bildades utifrån.

Sverige och Förintelsen: Som avslutning på projektet Sverige och Förintelsen anordnades ett forskningssymposium i samarbete med Vetenskapsrådet. Syftet var att sammanfatta forskningsläget inom ämnesområdet samt att belysa ny forskning samt forskning som på ett avgörande sätt visade på ett samband mellan Sverige och Förintelsen under andra världskriget. Forskningssymposiet bestod av:

- *Förintelsen - en historia utan slut:* Professor Arne Jarrick huvudsekreterare vid ämnesområdet humaniora och samhällsvetenskap, Vetenskapsrådet samt Eskil Franck, överintendent vid Forum för levande historia
- *Den svenska pressen och Förintelsen:* Docent Göran Leth och universitetslektor Ester Pollack, Journalistik, media och kommunikation vid Stockholms universitet, kommentator; professor Birgitta Almgren, germanist vid Södertörns Högskola
- *Rasism, rasbiologi, antisemitism:* Docent Lennart Lundmark och fil. dr. Mattias Tydén, institutet för Framtidssudier, kommentator; Lena Berggren, universitetslektor vid Umeå universitet.
- *Flyktingar och flyktingpolitik:* Fil. dr. Mikael Byström, Stockholms universitet och fil.mag. Karin Kvist-Geverts, Uppsala universitet, kommentator: Pär Frohnert Stockholms universitet.

Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten: Arbetet med Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten har även lett till ett ökat samarbete under år 2007 med framför allt Lunds och Uppsala universitet samt med Södertörns högskola kring faktaunderlag, texter m.m.

Under år 2007 har Forum för levande historia varit representerat vid :

- OSCE:s seminarium i Cordoba om islamofobi, "Chairmanship Conference on Intolerance and Discrimination Against Muslims",
- -vid ett seminarium anordnat av Centrum för multietnisk forskning och Historiska institutionen i Uppsala om framtida forskning baserat på material i judiska församlingens arkiv
- -vid symposiet "På väg till en europeisk historia" anordnat av Goethe institutet och Institut Français.

Dessutom finns även en representant från myndigheten med i Academic Working Group inom Task Force.

Internt: Den interna kunskapsuppbyggnaden består av externa föreläsningar, inläsning där det finns möjlighet att tillgå litteratur som finns i myndighetens referensbibliotek, deltagande i egen verksamhet och därigenom föreläsning till övriga medarbetare samt enskilda kontakter med forskarsamhället. Föreläsningar riktade till medarbetare har under året varit bl.a. rasbiologi, socialpsykologi och historieförmedling.

Tabell 17 Lärarseminarier år 2007

Lärarseminarium	Plats
Rasbiologi	Lund
Rasbiologi	Göteborg
Spelar roll (Åskådarrollen)	Sundsvall
Romer – en förföljd och diskriminerad minoritet	Göteborg
Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten	Jönköping
Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten	Stockholm/ Huddinge
Antisemitism/Islamofobi	Karlstad
Antisemitism och nynazism	Kalmar

Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse

Det är av stor vikt för Forum för levande historia att inte bara vårda och befästa sitt inom många fält redan goda nätverk utan också att fortsätta med att öka sina kontaktytor inom universitet och högskolor, såväl nationellt som internationellt. Här måste man givetvis finna en balans. Lärarseminarier kan t.ex. här användas både för att upprätthålla kontakten med enskilda forskare och för att integrera nya forskare i myndighetens verksamhet. Ett viktigt led i denna verksamhet är likaså att myndigheten är representerad vid olika forskningskonferenser och andra sammankomster av forskare och utbildare. Forum för levande historia eftersträvar att i planeringen av nya teman i all högre utsträckning koppla vetenskapliga discipliner för att fortsätta ha en stabil vetenskaplig grund i verksamheten.

4.2 Förvärva och stärka kunskap...

Målet är att ta initiativ till insatser i syfte att förvärva och stärka kunskap externt såväl som internt kring sådana ämnesområden där tidigare kunskap saknas eller behöver kompletteras.

Åtterrapporing

Forum för levande historia skall redovisa

- måluppfyllelse i förhållande till målet. Myndigheten skall även ge förklaringar till resultatet samt redovisa förslag till åtgärder i syfte att öka graden av måluppfyllelse,*
- Forum för levande historia skall särskilt redovisa insatser som gjorts för att stärka arbetet med romska frågor och insatser för att motverka antiziganism.*

En annan viktig uppgift för Forum för levande historia är att ta ”initiativ till insatser i syfte att förvärva och stärka kunskap externt såväl som internt kring sådana ämnesområden där tidigare kunskap saknas eller behöver kompletteras”.

Forum för levande historia har under de senaste åren givit uppdrag till olika institutioner och enskilda forskare att genomföra en serie undersökningar som granskar intolerans i det svenska samhället och frågor kopplade till detta.

Exempel

Rasbiologi: Som ett led i regeringsuppdraget om den svenska rasbiologins historia som regeringen gav åt Forum för levande historia i december 2005 färdigställdes i mars 2007 en

omfattande forskningsinventering, *Den svenska rasbiologins idéhistoriska rötter*, av docent Björn Furuhausen. I denna rapport som baseras såväl på en omfattande inläsning av forskningen på området som på intervjuer med tjugotalet för ämnet relevanta forskare framkommer tre viktiga slutsatser: 1) Det behövs mer forskning om den tidiga svenska etnografin och sambanden mellan å ena sidan 1800-talets arkeologi, etnografi och fysisk antropologi och, å den andra, 1900-talets rasbiologiska forskning och praktiker; 2) det skulle behövas en mer teoretiskt inriktad och komparativt bedriven forskning med ett tydligt internationellt perspektiv och 3) det saknas studier på området utifrån ett genusperspektiv.

Åskådarrollen: Vidare har fil doktor Henrik Berggren, Uppsala universitet, färdigställt en forskningsinventering om forskningsläget kring åskådarrollen vid folkmord som en del av Forum för levande historias åskådarprojekt, Spelar roll. Fokus ligger på fem olika länder; Sydafrika, Nazityskland, Balkan, Turkiet (det armeniska folkmordet) och Baltikum under Sovjetväldet. Forskningsinventeringen ligger till grund för det vidare arbetet med att arrangera en internationell forskningskonferens kring åskådarrollen.

Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten: Enligt regeringsbeslut den 21 december 2006 ska Kommunismens brott mot mänskligheten uppmärksammas. Under år 2007 har en omfattande inventering av forskningen kring kommunistiska regimers brott mot mänskligheten initierats och påbörjats. Ansvariga forskare är professor Klas-Göran Karlsson, Historiska institutionen vid Lunds universitet, som svarar för Sovjetunionen och Kambodja samt professor Michael Schoenhals, Språk- och litteraturcentrum vid Lunds universitet, som skriver om Kina. En första delrapport om jämförelsen mellan nazistiska och kommunistiska brott mot mänskligheten skriven av Klas-Göran Karlsson har redan presenterats och diskuterats vid ett forskningsseminarium anordnat av myndigheten den 23 november 2007. Flera av landets ledande forskare inom området deltog representerande universiteten i Lund, Stockholm och Göteborg, Södertörns högskola och Försvarshögskolan. I sin slutversion som skall ligga färdig i mars 2008 kommer inventeringen att bestå av fem delar: inledning, Sovjetunionen, Kina, Kambodja, slutsatser.

Internseminarier: Under hösten 2007 har två internseminarier genomförts för att stimulera och stödja en ökad teoretisk självreflektion inom myndigheten. Bengt Kristensson Ugglå, professor i filosofi vid Åbo akademi, genomförde ett seminarium kring människors behov av glömska och minne baserat på den franske hermeneutikerns Paul Ricoeur omfattande studier inom området. Detta följdes upp med ett större seminarium med professor Ugglå samt docent Ulf Zander, Historiska institutionen vid Lunds universitet och fil dr Cecilia Trenter, Historiska institutionen vid Växjö universitet kring ämnet ”kollektivt trauma och minne”.

Projektledaren med ansvar för forskningskontakter har även under hösten 2007 gjort interna dragningar om tendenser i den samtida forskningen kring folkmord och om skolbildningar och forskningsinriktningar i forskningen kring brott mot mänskligheten i Sovjetunionen 1917-1953.

Professor Ove Bring, Försvarshögskolan, har föreläst för Forum för levande historias personal om den juridiska begreppsapparaten rörande folkmord, brott mot mänskligheten och brott mot mänskliga rättigheter.

Ledaren för Documentation Center of Cambodia (DC-Cam), Youk Chhang, informerade på ett internseminarium på myndigheten den 21 november om hans organisations uppkomst och verksamhet.

Romer: Högskolan i Väst och professor Hans Erik Hermansson har, på uppdrag av Forum för levande historia; intervjuat 15 äldre romer som har erfarenheter av Nazisternas förföljelser och förtryck under andra världskriget. Intervjuerna är viktig dokumentation av hur romer drabbades under Förintelsen och hur de har behandlats i Sverige.

Åtgärder för att öka graden av måluppfyllelse

Forum för levande historia kommer under år 2008 att fortsätta att bygga upp och upprätthålla nätverk inom universitetsvärlden för att kunna initiera och upprätthålla samarbete med forskare.

Forum för levande historia kommer att under år 2008 inleda arbetet med de fortsatta intoleransundersökningarna. Myndigheten kommer även att fortsätta att initiera nya rapporter där kunskap saknas eller behöver kompletteras kring områden där myndigheten verkar.

Insatser som gjorts för att stärka arbetet med romska frågor och insatser för att motverka antiziganism

I Sverige finns det cirka 50 000 personer med romskt ursprung. De delar en gemensam erfarenhet av att vara förföljda, förtryckta, diskriminerade och utfrusna. Romerna är en av de grupper som drabbades svårt av Nazisternas illdåd under andra världskriget. *Vilka blir konsekvenserna när romerna som grupp inte erkändes som offer för Naziregimens mördande förrän i slutet av 1980 talet?* I Sverige har romer, enskilt och som grupp historiskt sett diskriminerats av myndigheter, organisationer och av enskilda så länge de funnits i Sverige. Myndigheten har under året arbetat med romer och antiziganism utifrån vårt specifika arbetssätt att med historien som utgångspunkt undersöka processer i vår samtid som kan leda till intolerans och övergrepp.

Insatser

Antologi Ett fördrivet folk: Antologin ett fördrivet folk tar sin utgångspunkt i Nazisternas folkmord på romerna under andra världskriget. Den berättar även om förtrycket och diskrimineringen i Sverige under efterkrigstiden och fram till idag. Flertalet av bidragen är skrivna av romer och boken riktar sig främst till människor som möter romer i sitt dagliga arbete. Under år 2007 har Forum för levande historia fortsatt med spridningen av antologin och producerat en studiehandedning för lärare och andra som vill arbeta pedagogiskt med boken.

Romsk konstutställning: Forum för levande historia bidrog till att en romsk konstnär, KatarZyna Pollok, kunde ställa ut sina tavlor i Sverige under år 2007. Utställningen visades på romskt Kulturcentrum i Gubbängen och i en konsthall i Upplands Väsby. Tavlorna visade romska offer för den nazistiska terrorn under andra världskriget.

Romska delegationen: Forum för levande historia är en av de experter som sitter i delegationen för romska frågor under justitiedepartementet. Delegationen arbetar fram ett betänkande som skall presenteras för regeringen år 2009.

Lärarseminarium: Den 27 november år 2007 arrangerade myndigheten ett halvdagars seminarium för lärare och andra yrkes verksamma som kommer i kontakt med romer i sitt arbete. Ca 50 personer deltog och flera yrkesgrupper var representerade i publiken. Forum för levande historia blandade historisk fakta med praktiska tips på hur en framgångsrik kommun arbetar i dialogen med romska organisationer och familjer. Lärarseminariet genomfördes i

samarbete med delegationen för romska frågor och Göteborgs stadsmuseum. Det finns ett stort behov av kunskap om romers historia och situation idag.

Webben: Forum för levande historia har under året tagit fram material till webben om folkmordet på romer under andra världskriget.

Utställning om Romerna och Förintelsen: Under år 2007 har Forum för levande historia tillsammans med delegationen för romska frågor, Etnografiska museet och tidningen E Romani Glinda planerat och förberett en utställning som ska visas på Etnografiska museet from den 24 januari 2008– 24 mars 2008.

Intervjua och dokumentera äldre romers liv: I samarbete med Högskolan i Väst har ett dokumentationsprojekt genomförts där 15 äldre romer intervjuats om sina erfarenheter av Nazismen och av förföljelsen och diskrimineringen i Sverige under och efter andra världskriget. Intervjuerna har under året översatts. Professor Hans Erik Hermansson, ledamot i Romani Studies Institute, ledamot i delegationen för romska frågor och representant för romska kvinnor i EU Soroya Post, ordförande i Romani Studies Institute och rektor i den romska folkhögskolan i Göteborg Keith Palmroth och frilansfilmare/fotograf Tommy Wiberg medverkade i projektet. Ett av målen i projektet har varit att romer ska involveras i arbetet. Det har skett genom att Soroya Post och Keith Palmroth varit deltidsanställda i projektet.

Intervju och dokumentation av äldre resande romer och deras liv i Sverige: I Sverige har gruppen Resande romer levt under ett ständigt förtryck och de har varit diskriminerade och förföljda av de svenska myndigheterna. Många Resande romer kan vittna om rasbiologiska mätningar och tvingades sterilisera sig på grund av sitt ursprung och påtvingade levnadssätt. Många av resandes barn tvingades från sina föräldrar av de svenska myndigheterna.

Forum för levande historia och Romani Studie Institutet (RSI) samarbetade under år 2007 kring att intervju och dokumentera äldre resande romer om deras liv i Sverige under efterkrigstiden fram till idag. Fokus har legat på svenska myndigheters förföljelse och diskriminering genom rasbiologiska mätningar och utsattheten från den rashygieniska politiken med tvångssteriliseringar, omhändertagande av barn med mera. Projektet är ett samarbete mellan Forum för levande historia och Högskolan Väst och RSI om att intervju och dokumentera äldre romers upplevelser av Nazismens förföljelser under andra världskriget. RSI är en romsk akademisk organisation som vill öka kunskaperna om romer och de sociala processer som format relationerna mellan romer och majoritetssamhället förr och nu. RSI koordinerar samverkan mellan universitet, högskolor, folkhögskolor och grundskolor såväl i Sverige som internationellt. RSI arbetar med att utveckla och mobilisera plattformar för romska aktörer att verka utifrån för en större och mer generell samhällsetablering. Totalt har ett tiotal intervjuer genomförts.

5. Övriga mål och återrapporteringskrav

5.1 Lokalkostnader

Forum för levande historia skall i årsredovisningen specificera myndighetens totala lokalkostnader år 2007. Redovisningen skall, där så är möjligt, fördelas på lokaler för publik verksamhet, magasin och kontorslokaler och omfatta hyreskostnader inklusive uppvärmning och elektricitet. Dessutom skall kostnader för övrig skötsel av fastigheten anges och specificeras. Om myndigheten har fler än en hyresvärd skall anges hur stor hyresandel som betalas till respektive hyresvärd.

Hyreskostnader inkl.uppvärmning och elektricitet		
	2007	2006
Publik verksamhet	<u>2 916</u>	<u>2 807</u>
Summa	2 916	2 807
Kontorslokaler		
Summa	<u>2 386</u>	<u>2 297</u>
Summa	2 386	2 297
Garageplats		
Summa	7,5	7,3
Summa	7,5	7,3
Övrig skötsel		
	2007	2006
Städning, lokalvård, tillbehör	<u>207</u>	<u>158</u>
Summa	207	158
Bevakning, underhåll larmsystem (redovisas som övriga driftkostnader)		
Summa	<u>453</u>	<u>696</u>
Summa	453	696
Hyresandel respektive hyresvärd		
	2007	2006
John Mattson Fastighets AB	100%	100%

Kommentar: Ökning i hyreskostnader inklusive uppvärmning och elektricitet och övrig skötsel beror på att myndigheten i slutet av år 2006 fick möjlighet att hyra även plan 3 i fastigheten. Minskade kostnader för bevakning år 2007 beror på att myndigheten beslutade i slutet av år 2006 att endast ha en vakt istället för två i utställningslokalen när Forum för levande historia har öppet för allmänheten. Garageplatsen är till myndighetens bil Queer cab som har använts inom ungdomsverksamhet.

5.2 Förintelsens minnesdag

Forum för levande historia skall redovisa vilka insatser som gjorts för att aktivt främja högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag den 27 januari.

År 2005 deklarerade FN den 27 januari som internationell minnesdag för Förintelsens offer. Sedan år 1999 har dagen uppmärksammats som en nationell minnesdag i Sverige. Forum för levande historia har enligt regeringsuppdrag arbetat med att främja arbetet med och öka engagemanget för minnesdagen sedan myndighetens tillblivelse år 2003. Den första manifestationen i myndighetens regi ägde rum på Raoul Wallenbergs torg år 2004.

Inom ramen för Förintelsens minnesdag försöker myndigheten aktivt verka för att minnesdagen ska etableras i landet. Målet är att de frågor som minnesdagen väcker ska nå ut via så många lokala aktörer som möjligt, uppmärksammas som en manifestation med utgångspunkt för kunskap och fördjupning och att arbetet varje år ska få ett brett genomslag i massmedia. I arbetet med 27-januarinätverket, ett nationellt nätverk med kontaktpersoner från kommuner, länsstyrelser, kulturinstitutioner och skolor, erbjuder Forum för levande historia kunskapsfördjupning och ger möjlighet för lokala aktörer att dela med sig av sina erfarenheter. Myndigheten sprider tips och idéer på teman, föreläsare och aktiviteter samt försöker etablera nya kontaktytor inom regionerna.

Insatser år 2007

27-januarinätverket

- 68 aktiviteter registrerade på hemsida i samtliga län, förutom Halland, Jämtland och Uppsala. Jämförelse med år 2006: 75 aktiviteter i samtliga län, förutom Jämtland och Västerbotten.
- 10 nya kontakter anmäldes till nätverket.
- Ett utvecklingsmöte för de mest aktiva kontaktpersonerna arrangerades den 8 mars 2007.
- Ett seminarium om folkmord arrangerades för nätverken i Östergötland den 19 april 2007, 25 personer deltog.
- En studieresa till Auschwitz för nätverket i Skåne arrangerades den 4-8 november. Ett förberedande seminarium arrangerades den 4 oktober i Malmö.

Kommunikation/webb

- Antalet klipp minnesdagen i hela landet ca 100. Jämförelse med år 2006: ca 200.
- Marknadsföring: annonsering i dagspress vid två tillfällen 21-27 januari.
- Inbjudningar och digitala utskick via Forum för levande historias informationskanaler.
- Utveckling av www.27januari.se som inkorporerades i den nya moderwebben för att integrera ämnet och underlätta för användarna.

Lunarstorm

- Live chat på Lunarstorm den 26 januari med Hédi Fried, överlevande.
- Syfte: en möjlighet för unga att ställa frågor live till en överlevande från Förintelsen.
- Statistik: 299 unga ställde 238 frågor under en timme. 117 av dessa besvarades.

Minnesdagsprojektet: Att stå bredvid

- Kampanj riktad till lärare (SO, svenska, historia) på högstadiet och gymnasiet.
- Mål/syfte: att skapa aktivitet hos eleverna genom ett färdigpaketerat, digitalt projekt med lärarhandledning, elevinstruktion och workshops.

- Mål/form: Projektet bestod av tre delar. Först ett bildbaserat material bestående av historiska fotografier som belyser olika åskådarsituationer med koppling till Förintelsen. Uppgiften var att leva sig in i situationen och skriva en bildtext som utgick från åskådarens perspektiv. Sedan en övning där eleverna beskrev egna åskådarsituationer men utelämnade hur de faktiskt hade agerat. Materialet publicerades på webben och blev tillgängligt för andra elever att gå in och avsluta. På så sätt skapades en interaktivitet och en mångfald av åskådarperspektiv. Den tredje delen bestod av flera workshop-övningar att jobba med i klassrummet. Samtliga handlade om att gestalta åskådarsituationer.
- Antal: Över 200 lärare registrerade sig som användare. 168 grupper har publicerat sina berättelser, 184 grupper sina bilder. Det gör totalt ca 700 potentiella elevanvändare.
- Nationell spridning: totalt 16 kommuner är representerade: Södertälje, Torsås, Umeå, Ödeshög, Ragunda, Upplands-Väsby, Finspång, Gällivare, Helsingborg, Karlskrona, Linköping, Lund, Lysekil, Malmö, Oskarshamn och Stockholm.

Manifestationen på Raoul Wallenbergs torg

- För fjärde året i rad arrangerade Forum för levande historia en manifestation för minnesdagen på Raoul Wallenbergs torg.
- Målgrupp: de redan engagerade i den intresserade allmänheten, intressenter, regering, partiledare, Hovet, VIP:s, överlevande.
- Syfte: medial uppmärksamhet och synlighet i det offentliga rummet.
- Innehåll: Åskådarrollen. En idéutställning baserad på fundamentet i Spelar roll, illustrerat av Magnus Pong, en student från Konstfack. Samarbete med Konstfack och projektet Spelar roll.
- Upplägg: information om minnesdagen och myndigheten, ljuständning, manifestation med tal av Tf överintendent Anna-Karin Johansson och Mustafa Can, journalist och författare.
- Närvarande: Utrikesminister Carl Bildt, försvarsminister Mikael Odenberg, riksdagens 3:e vice talman, oppositionsborgarråd Carin Jämtin. En stor skara överlevande, ordföranden för ungdomspartierna LUF, MUF, CUF, KDU m.fl.
- Antal: totalt ca 1 000 personer under hela dagen.

Samarbeten

- Ett samarbete som initierades hösten år 2005 med Konstfack fortsatte även år 2007 på tema åskådarrollen. Magisterstudenter från utbildningen för Illustration och grafisk design arbetade under hösten med att skapa fri form utifrån olika åskådarberättelser.
- Samarbete med 27-januarinätverket i Malmö fortsatte för andra året. Nätverket består av kontaktpersoner från Etniska relationer/Malmö Stad, Malmö Stadsbibliotek, Malmö museer, Malmö högskola, ARF/Antirasistiska film dagar och gymnasielärargruppen för studieplanering. DIIS/Dansk Institut for Internationale Studier/Afdelning for Holocaust- og folkedrabsstudier är även denna gång extern partner i samarbetet. Satsningen Malmö-Köpenhamn delas upp i två delar, ett program på Stadsbiblioteket i Malmö för allmänheten och ett utbyte mellan danska och svenska elever i samarbete med DIIS. Forum för levande historias roll blir i det första fallet att agera motor och inspiratör och i det andra att även stödja arbetet finansiellt. Utbyte: 100 svenska gymnasieelever deltar i DIIS workshops i Köpenhamn den 26 januari. 100 danska gymnasieelever deltar i ARF:s filmseminarier i Malmö den 27 januari. Utbytet faller mycket väl ut och gensvaret från inblandade lärare och elever är stort.
- Flera kunskapsarbeten med 27-januarinätverket inför minnesdagen år 2007. Bl. a. i Visby och med Länsstyrelserna i Västmanland och Gävleborg.

5.3 Ersättning för utställning av konstverk

I enlighet med avtal om ersättning för utställning av konstverk mellan staten och berörda konstnärsorganisationer skall statliga organ betala upphovsman ersättning för utställning av konstverk som befinner sig i upphovsmannens ägo, s.k. utställningsersättning. Forum för levande historia skall mot bakgrund av gällande avtal i förekommande fall redovisa antalet utställningar där konstverk ingår och dess omfattning samt utbetalade ersättningar till upphovsmän i samband med utställningar.

Myndigheten har inte haft några ersättningar för utställning av konstverk under år 2007.

6. Uppdrag

6.1 Task Force

Forum för levande historia skall företräda Sverige i Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance samt betala det svenska bidraget till den fond som inrättats av nämnda organisation. I samband med årsredovisningen skall Forum för levande historia redovisa och bedöma sina insatser.

Enligt myndighetens regleringsbrev ska Forum för levande historia företräda Sverige i International Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance (Task Force). Myndigheten ska även stå för Sveriges medlemsavgift till organisationens gemensamma fond. Samverkan med Task Force ökar myndighetens förutsättningar att nå målet att sprida kunskap om Förintelsen. Kontakterna inom är tillika en väg till värdefullt internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Task Force har 25 medlemsländer och organisationen samarbetar aktivt med ytterligare ett tiotal länder. Medlemsländernas delegationer består av regeringsrepresentanter och företrädare för statliga institutioner och frivilligorganisationer. Ordförandeskapet för Task Force är roterande, under år 2007 var Tjeckien ordförandeland. Respektive medlemslands delegation deltar vid Task Force två årliga huvudkonferenser samt utser representanter till Task Force:s olika arbetsgrupper. Årets två huvudkonferenser ägde rum i Prag i juni och i december.

Myndighetens chef leder den svenska delegationen. Sverige har under året varit väl företrätt i Task Force:s olika arbetsgrupper och därigenom kunnat påverka både dess operativa arbete och diskussionerna i olika policyfrågor. Fyra av Task Force:s åtta arbetsgrupper har arbetat under svenskt ordförandeskap.

Sverige har även uppdraget att administrera *International Task Force Fund* dit medlemsländerna betalar en årlig avgift om 25 000 Euro. Ett beslut om höjning av medlemsavgiften från 25 000 Euro till 30 000 Euro fr. o m år 2008 fattades dock vid plenarmöte i Budapest under år 2006. Från denna fond utbetalas bidrag till olika samarbetsprojekt.

Prioriterade frågor inom Task Force

Den svenska delegationen har under året varit drivande inom ett antal prioriterade frågor. Sverige har aktivt verkat för tillskapandet av ett fast sekretariat för Task Force. Som initiativtagare till grundandet av Task Force har Sverige intagit en särskilt aktiv del i diskussionerna kring organisationens policy- och strategifrågor. Sverige sitter också med i den speciella arbetsgrupp som särskilt skall diskutera dessa frågor (Strategic - and Implementation Working Group).

Vidare har Sverige aktivt agerat som s.k. Liason Country för Estland för att förbereda Estland för medlemskap inom Task Force. Det var därför med stor tillfredsställelse som den svenska delegationen kunde bevittna hur Estland vid Task Force:s möte i december antogs som organisationens 25:te medlemsland.

Sverige har också inom arbetsgruppen för utbildningsfrågor drivit frågan om genomförandet av en enkätstudie bland lärare inom 5-7 medlemsländer om hinder och motstånd kring undervisning om Förintelsen. Syftet är att undersöka vilka faktorer som försvårar

utvecklingen av undervisning om Förintelsen. Målet med enkäten är att ge myndigheten mer information om hur man i möjligaste mån ska kunna stödja lärare och andra att nå barn och ungdomar med det uppdrag som myndigheten har. Initiativet är ett exempel på en insats i syfte att förvärva och stärka kunskap externt såväl som internt kring sådana ämnesområdet där tidigare kunskap saknas eller behöver kompletteras. I Sverige har undersökningen genomförts under året.

Undersökningen presenterades kortfattat på Task Force plenarmöte i Prag i början av december år 2007 och väckte stort intresse. Redan tidigare hade Storbritannien och USA bestämt sig för att genomföra liknande undersökningar och efter Pragmötet har även Nederländerna deklarerat att de vill göra en sådan studie. Det är sannolikt att ytterligare länder ansluter sig när resultaten från den svenska undersökningen presenteras på nästa Task Force möte i juni.

6.2 ...om detta må ni berätta...

Forum för levande historia skall svara för statens rättigheter i samband med utgivningen av boken ”...om detta må ni berätta... En bok om Förintelsen 1933-1945”. Resultaten av utgivningen och spridning av publikationen m.m. skall redovisas.

...om detta må ni berätta är en skrift vars syfte är att informera om Förintelsen. Den publicerades redan 1998 men efterfrågan är fortfarande stor och den bidrar till att förvärva och stärka kunskap externt om Förintelsen. I dag används skriften främst i årskurs 7-9 samt på gymnasiet som informationsmaterial om Förintelsen, men beställs också i större upplagor av främst museer som Judiska museet och Beredskapsmuseet och även av Judiska församlingen. Skriften används även i Forum för levande historias utåtriktade verksamhet.

Skriften sprids kostnadsfritt nationellt och finns översatt till de stora invandrarpråken i Sverige (spanska, finska, arabiska, persiska, serbokroatiska och turkiska). Skriften finns både i tryckt version och i en pdf-version på webben. Den finns även i alternativa format för personer med funktionsnedsättningar. Daisyversion (ersätter tidigare Audiobok), videoversion med teckenspråk och en blindskrifts version.

Skriften är ett grundmaterial i Forum för levande historias verksamhet och en produkt som flera av våra olika målgrupper förknippar med myndigheten. Under februari 2007 genomfördes telefonintervjuer med lärare i årskurs 7-9 och gymnasieskolan. Sammanlagt 399 lärare främst i ämnena samhällskunskap, religion, historia deltog i undersökningen. Det visade sig att hela 92 % av lärarna kände till skriften ”Om detta må ni berätta”. Skriften producerades innan myndigheten startade och Forum för levande historia övertog ansvaret för boken år 2003. Därför är det inte förvånande att färre känner till vem som låg bakom boken. 47 % av de lärarna visste att det är Forum för levande historia som utger ”Om detta må ni berätta”.

Forum för levande historia har under år 2007 distribuerat 26 702 tryckta exemplar. Boken nytrycktes under år 2007 i 20 000 exemplar av den svenska versionen och Daisyversionen nytrycktes i 200 exemplar.

Tabell 18 Distribuerade tryckta exemplar i olika språkversioner år 2007, Om detta må ni berätta...

Språk	Antal beställare	Antal
Svenska	443	23 105
Engelska	69	2 877
Spanska	21	161
Finska	13	134
Arabiska	22	167
Persiska	19	53
Serbokroatiska	9	21
Turkiska	40	59
Ny Svenska cd-version	17	123
Videoversion, teckenspråk	0	0
Blindskrift	1	2
Totalt	654	26 702

Kommentar tabell 18.

Om man jämför med år 2005 och år 2006 så har beställningarna legat relativt jämnt.

Tabell 19, Nerladdningar år 2007, Om detta må ni berätta...

Språk	Prognos helår på antal nerladdningar
Svenska	2633
Engelska	968
Spanska	1089
Finska	1824
Arabiska	36
Persiska	7176
Serbokroatiska	314
Turkiska	858
Totalt	14 898

Kommentar till tabell 19.

Boken har under år 2007 laddats ner i pdf-format i **14 898** exemplar. I jämförelse med år 2006 har nedladdningarna minskat med 1 926 exemplar. Det är fortfarande ett stort intresse för att ladda ner den persiska versionen. Anledningen tror Forum för levande historia är att myndigheten fick en förfrågan från en iransk "frivilligorganisation" om de kunde länka boken till sin webbsida. På webbsidan www.farsibookonline.blogspot.com finns en länk till Forum för levande historias persiska pdf. Myndigheten kan se att en stor del av de persiska nedladdningarna kommer direkt via denna sajt.

6.3 Per Anger-priset

2007 års Per Anger-pris tilldelades Organización Femenina Popular från Colombia för att i en hotfull miljö oförtrutet trotsa vapenmakt och stärka de röster som riskerar att tystas.

Organización Femenina Popular arbetar för att försvara livet och de mänskliga rättigheterna. De arbetar för att kvinnor ska öka sin medvetenhet, omforma sin sociala verklighet och återskapa det civila livet genom dagliga, medborgliga och självständiga handlingar. Priset delades ut den 20 november på MR dagarna av kronprinsessan Victoria. Per Anger-priset är ett internationellt pris, instiftat år 2004 av Sveriges regering till stöd för humanistiska och demokratifrämjande insatser.

6.4 MR kartläggning

I samband med att Forum för levande historias webb omarbetades uppdaterades, gjordes mer användarvänlig och fick en ny layout, den sökmotor som finns på myndighetens hemsida och som presenterar resultatet av kartläggningen.

Som ett direkt resultat av de kunskaper om utbildningsmaterial inom MR-området som arbetet med kartläggningen gav fick Forum för levande historia i uppdrag att göra ett eget utbildningsmaterial som myndigheten kallar Levande rättigheter. Materialet, som finns i både tryckt form och på webben, har marknadsförts år 2007.

Myndigheten har varit representerade i MR-delegationens expertgrupp och i samband med de aktiviteter som genomförts under "EY/07 Rättigheter för alla" har information om kartläggningen presenterats.

6.5 Kompetensförsörjning

Kompetensutvecklingen ska leda till att verksamhetens mål uppnås på bästa möjliga sätt. Utvecklingen av verksamheten kräver ständiga förbättringar med kontinuerlig kompetenshöjning som engagerar medarbetarna och gör organisationen till en fokuserad, stark och lärande organisation.

Myndigheten satsar på intern personalrörlighet vilket innebär att personalen kan utvecklas och få nya arbetsuppgifter utan att sluta vid myndigheten.

Nedan redogörs för personalens åldersstruktur, könsfördelning samt personalrörlighet år 2007.

Åldersstruktur

Personalen har en medelålder om 43 år. Andelen unga (under 35 år) utgör 13 % och 11 % är 55 år eller äldre. Eftersom myndigheten eftersträvar en bredd i verksamheten och jämn åldersfördelning hos besökarna, är det nödvändigt att även personalen har en jämnt fördelad åldersstruktur.

Könsfördelning

Det finns fler kvinnor än män anställda vid myndigheten. Andelen kvinnor bland årsarbetskraften är 65 %.

Personalrörlighet

Myndigheten eftersträvar att bibehålla samma personalrörlighet som tidigare år. Personalrörligheten bland årsarbetskraften är 6 % 2007. Rörligheten bestod endast av projektanställda som avslutat sina projektanställningar. Personalrörligheten har ökat med 2 % i jämförelse med år 2006. Nuvarande arbetsmarknadsläge är gynnsamt för att rekrytera kompetent personal vid behov.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron sjönk från 9 % år 2006 till 5 % år 2007. Kvinnorna har högre sjukfrånvaro än männen. För detaljerad specifikation, se tabell 20 och 21.

Tabell 20 Sjukfrånvaro år 2007

Urval	Totalt antal anställningar, 2007	Antal anställningar med sjukrapportering, 2007	Total arbetstid, timmar 2007	Total sjukfrånvaro, timmar 2007	Sjukfrånvaro procent, 2007
Alla årsarbetare	31	19	58 908	2 945	5
Alla manliga årsarbetare	11	7	20 337	407	2
Alla kvinnliga årsarbetare	20	12	38 571	2 700	7
Alla årsarbetare < 30 år	1	0	2 776	0	0
Alla årsarbetare 30-49 år	23	13	43 159	863	2
Alla årsarbetare => 50 år	7	6	12 973	2 335	18

Tabell 21 Sjukfrånvaro år 2006

Urval	Totalt antal anställningar, 2006	Antal anställningar med sjukrapportering, 2006	Total arbetstid, timmar 2006	Total sjukfrånvaro, timmar 2006	Sjukfrånvaro procent, 2006
Alla årsarbetare	28	20	50 274	4 525	9
Alla manliga årsarbetare	7	3	14 297	143	1
Alla kvinnliga årsarbetare	21	17	35 977	4 677	13
Alla årsarbetare < 30 år	2	2	4 752	428	9
Alla årsarbetare 30-49 år	23	16	41 202	3 296	8
Alla årsarbetare => 50 år	2	2	4 320	950	22

Kommentar till tabell 21 och 22.

Sjukfrånvaron på myndigheten har sjunkit i jämförelse med år 2006. Forum för levande historia har under dem två senaste åren arbetat med att förbättra arbetsmiljön på myndigheten. Den senaste arbetsmiljöenkäten visar på en betydlig förbättring både när det gäller den fysiska arbetsmiljön såsom hälsa och välbefinnande.

Personalstruktur

Nedan följer en redovisning av åldersstruktur, könsfördelning och rörlighet indelad i grupperna; Ledningskompetens (personal med uppgifter att planera och leda myndighetens verksamhet), Kärnkompetens (personal med sakområdeskompetens inom myndighetens verksamhetsområde) och Stödkompetens (personal med stöd/supportfunktion för lednings – och kärnkompetens).

Ledningskompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet

Ledningskompetensen omfattar totalt 2,3 årsarbetskrafter. 86 % är kvinnor och medelåldern inom gruppen är 47 år. Myndigheten fick en ny Överintendent den 1 september 2007.

Kärnkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet

Inom kärnkompetensen arbetar 14 årsarbetskrafter vilket utgör 46 % av myndighetens årsarbetskraft. Medelåldern inom gruppen är 46 år. En majoritet, 58 %, är kvinnor. Personlrörligheten var 14 %.

Stödkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet

Inom stödkompetensen arbetar 14 årsarbetskrafter, vilket utgör 46 % av myndighetens årsarbetskraft. Medelåldern inom gruppen är 39 år. En majoritet, 68 %, är kvinnor. Personlrörligheten var 2 %.

Genomförd kompetensutveckling 2007

Av myndighetens totalt 31 anställda årsarbetare har alla genomgått någon slags kompetensutveckling under år 2007.

Kostnaden för kompetensutveckling uppgick till 423 313 kr.

Mål för kompetensförsörjning 2008

Kompetensutveckling och lärande kommer under år 2008 att vara prioriterat, i form av framtagande av en kompetensplattform för lärande, individuella utvecklingsplaner samt tillgodosedd strategisk baskompetens. Forum för levande historia kommer under år 2008 genomföra en gemensam kompetensutveckling för alla medarbetare fokuserad kring olika folkmord och brott mot mänskligheten. Förutom grundläggande historiska fakta ska jämförande strukturella aspekter tas upp som t ex generella orsaker till folkmord, olika förklaringar, olika roller m.m.

3 % av myndighetens totala lönekostnader är budgeterade för kompetensutvecklingsmedel.

6.6 Kompletterande finansieringskällor

Forum för levande historia har inte mottagit några kompletterande finansieringskällor under år 2007.

7. Ekonomisk redovisning

7.1 Resultaträkning

(tkr)	Not	2007	2006
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		42 302	40 541
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	84	112
Intäkter av bidrag	2	510	0
Finansiella intäkter	3	164	92
Summa		43 060	40 745
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-18 195	-16 631
Kostnader för lokaler		-5 518	-5 395
Övriga driftkostnader		-17 950	-17 199
Finansiella kostnader	5	-112	-106
Avskrivningar och nedskrivningar		-1 273	-1 744
Summa		-43 048	-41 074
Verksamhetsutfall		12	-329
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		0	200
Lämnade bidrag		0	-200
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	6	12	-329

7.2 Balansräkning

(tkr)	Not	2007-12-31	2006-12-31
TILLGÅNGAR			
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	7	143	1 069
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	8	2 124	2 472
Summa		2 268	3 541
Fordringar			
Fordringar hos andra myndigheter	9	1 712	2 476
Övriga fordringar		3	3
Summa		1 715	2 479
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	10	1 343	1 306
Summa		1 343	1 306
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	11	-609	16
Summa		-609	16
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		5 514	7 386
Kassa, postgiro och bank	12	2 958	1 580
Summa		8 472	8 966
SUMMA TILLGÅNGAR		13 189	16 310
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	13	152	152
Balanserad kapitalförändring	14	-1 513	-1 184
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		12	-329
Summa		-1 349	-1 361
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	15	2 923	3 389
Skulder till andra myndigheter		983	934
Leverantörsskulder		5 236	8 633
Övriga skulder	16	3 608	2 771
Summa		12 751	15 727
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		1 566	1 533
Oförbrukade bidrag	17	220	410
Summa		1 786	1 943
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		13 188	16 310

7.3 Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Anslag (tkr)	Not	Ing. över- förings- belopp	Årets till- delning enl regl. brev	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp
Uo 17 28:33 ap. 1 Ramanslag Forum för levande historia	18	-16	42 928	42 912	42 302	609
Summa		-16	42 928	42 912	42 302	609

7.4 Tilläggsupplysningar och noter

Belopp i tusental kronor där ej annat anges. Summeringsdifferenser kan förekomma.

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Forum för levande historias redovisning följer god redovisningssed och årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna. Bokföringen följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

Efter brytdagen har fakturor överstigande 5 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Antal besökare

För att räkna antalet besökare använder sig Forum för levande historia av sensorer i utställningslokalen i Stockholm. Vid övriga besök använder sig myndigheten av biljettsystem.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 10 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 50 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år.

Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod.

Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Bärbara datorer och datorer som används av allmänheten i samband med utställningar klassas ej som anläggningstillgångar utan kostnadsförs direkt.

Tillämpade avskrivningstider

3 år Egenutvecklade dataprogram, licenser, rättigheter
Datorer och kringutrustning

4 år Förbättringsutgifter på annans fastighet

5 år Maskiner och tekniska anläggningar

10 år Inredningsinventarier

Omsättningstillgångar

Fordringarna har tagits upp till det belopp som de efter individuell prövning beräknas bli betalda. Behållningen på valutakontot har omräknats enligt valutakursen på balansdagen.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp.

Ersättningar och andra förmåner

Styrelseledamöter / andra styrelseuppdrag

	<u>Ersättning</u>
Karl-Petter Thorwaldsson, Ordförande	40 000
- Ordförande i ABF	
- Ledamot i ägarstiftelsen SVT, SR och UR	
Yvonne Rock	6 000
- Ledamot i Operahögskolan	
- Ledamot i Arenagruppen	
- Ledamot i Orienteatern	
Klas-Göran Karlsson	8 000
- Ordförande i Nationella forskarskolan i historia	
Lilian Ohlsson	6 000
- Ledamot i Brottsförebyggande Centrum i Värmland	
Kennet Johansson	4 000
- Ordförande i Statens kulturråd	
- Vice ordförande i Framtidens kultur	
- Ledamot i Maritimans styrelse i Göteborg	
Pia Enochsson	8 000
- Ordförande i styrelsen för Myndigheten för skolutveckling	
Mattias Tydén	8 000
- Inga övriga uppdrag	
Kaarina Eneberg	8 000
- Inga övriga uppdrag	

Ledande befattningshavare / styrelseuppdrag

	Lön
Eskil Franck , Överintendent - Ledamot i styrelsen (konsistoriet) Uppsala Universitet - Ledamot i styrelsen Stadsmissionens Skola, Stockholm	441

Inga förmåner

Anställdas sjukfrånvaro

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Sjukfrånvaro	2007	2006
Totalt	5	9
Andel 60 dagar eller mer	71	62
Kvinnor	7	13
Män	2	1
Anställda - 29 år	0	9
Anställda 30 - 49 år	2	8
Anställda 50 år -	18	22

Uppgift om gruppens sjukfrånvaro ska inte lämnas om gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ (se ESV:s allmänna råd till 7 kap. 3 §).

Se även anvisningar på ESV:s hemsida under Frågor och svar.

Om myndigheten därför inte redovisar sjukfrånvaro, eller utelämnar någon grupp, lämnas kommentar:

Sjukfrånvaro för en särskild grupp lämnas inte om antalet anställda i gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Om webbstatistik

För webbstatistikgenerering används Awstats (Advanced Web Statistics 6.4 build 1.814). Generellt räknar vi sidvisningar och besök (ip-besök). Sökmotorer är så långt det är möjligt borträknade, så även interna och administrativa besök. Vi följer "Riktlinjer för webbstatistik" från Svenska Museifönstret i vår redovisning, se s. 25.

Fördelning av intäkter och kostnader per verksamhetsgren

För fördelning av intäkter och kostnader per verksamhetsgren, se s.15, har myndigheten använt sig av tidredovisning.

Forum för levande historias definitioner på verksamhetsgrenarna är enligt tidredovisningen:

Programverksamhet (P) (Film- och teaterföreställningar, utställningar, konserter, debatter, föreläsningar, seminarier (ej lärarseminarier som går under K,I,U) och andra offentliga arrangemang.) Gäller även löpande verksamhet som arbetar med ett projekt/aktivitet som går under (P) definition en.

Kunskap, Information, Utbildning (K,I,U) (Kvalitetssäkra information, utbilda genom bl.a. bibliotek, pedagogiskt arbete, lärarseminarier, webb, research, planering, uppföljning, utvärdering.) Gäller även löpande verksamhet som arbetar med ett projekt/aktivitet som går under (K,I,U) definitionen.

Noter
(tkr
)

Resultaträkning

		2007	2006
Not 1	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	84	112
	Summa	84	112
Not 2	Intäkter av bidrag		
	Bidrag för uppdraget om rasbiologin i Sverige	400	0
	Övriga intäkter av bidrag	110	0
	Summa	510	0
Not 3	Finansiella intäkter		
	Ränteintäkter räntekonto i Riksgäldskontoret	164	92
	Summa	164	92
Not 4	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	12 040	10 516
	Övriga kostnader för personal	6 155	6 115
	Summa	18 195	16 631
Not 5	Finansiella kostnader		
	Räntekostnader avseende lån i Riksgäldskontoret	106	98
	Övriga finansiella kostnader	6	8
	Summa	112	106
Not 6	Årets kapitalförändring		
	Periodiseringsdifferenser	12	-329
	Summa	12	-329

Balansräkning

		2007-12-31	2006-12-31
Not 7	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	4 270	4 270
	Summa anskaffningsvärde	4 270	4 270
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 201	-2 133
	Årets avskrivningar	-926	-1 068
	Summa ackumulerade avskrivningar	-4 127	-3 201
	Utgående bokfört värde	143	1 069
Not 8	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	5 285	5 095
	Årets anskaffningar	0	190
	Summa anskaffningsvärde	5 285	5 285
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 813	-2 142

Årets avskrivningar	-347	-671
Summa ackumulerade avskrivningar	-3 160	-2 813
Utgående bokfört värde	2 124	2 472

		2007-12-31	2006-12-31
Not 9	Fordringar hos andra myndigheter		
	Fordran ingående mervärdesskatt	1 643	1 712
	Övriga fordringar	69	764
	Summa	1 712	2 476
Not 10	Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyreskostnader	1 317	1 286
	Övriga förutbetalda kostnader	26	20
	Summa	1 343	1 306
Not 11	Avräkning med statsverket		
	Ingående balans	16	-13
	<i>Avräknat mot statsbudgeten:</i>		
	Anslag	42 302	40 740
	<i>Avräknat mot statsverkets checkräkning:</i>		
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-42 928	-40 711
	Uppbördsmedel m.m.	0	200
	Transfereringar m.m.	0	-200
	Utgående balans	-609	16
Not 12	Kassa, postgiro och bank		
	Valutakonto, medlemsavgifter Task Force	2 958	1 580
	Summa	2 958	1 580
Not 13	Statskapital		
	Ingående balans	152	152
	Utgående balans	152	152
Not 14	Balanserad kapitalförändring		
	Periodiseringsdifferenser	-1 513	-1 184
	Summa	-1 513	-1 184
Not 15	Lån i Riksgäldskontoret		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
	Ingående balans	3 389	4 441
	Under året nyupptagna lån	847	692
	Årets amorteringar	-1 313	-1 744
	Utgående balans	2 923	3 389

I december 2007 har myndigheten tagit ett för stort lån hos Riksgäldskontoret. Lånet kommer att justeras år 2008.

	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	8 000	8 000
Not 16	Övriga skulder		
	Personalens källskatt	363	362
	Avräkningskonto till valutakonto	2 958	2 299
	Övrigt	287	110
	Summa	3 608	2 771

2007-12-31 2006-12-31

Not 17	Oförbrukade bidrag		
	Bidrag som erhållits från Regeringskansliet	220	400
	Övriga bidrag	0	10
	Summa	220	410

Anslagsredovisning

Not 18 Forum för levande historia Uo 17 28:33 ap. 1

Enligt regleringsbrevet för 2007 disponerar myndigheten en anslagskredit på 1 288 tkr.

7.5 Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2007	2006	2005	2004	2003
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Utnyttjad	2 923	3 389	4 400	5 968	3 273
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	4 300	4 300	4 260	4 142	3 000
Maximalt utnyttjad	0	1 391	1 586	740	3 606
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	164	92	52	117	24
Räntekostnader	0	0	3	0	0
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	84	112	279	5	2
Anslagskredit					
Beviljad	1 288	1 202	0	1 255	450
Utnyttjad	0	16	0	0	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	609	0	13	650	1 651
varav intecknat	0	0	0	0	0
Bemyndiganden - ej tillämpligt					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	32	28	26	21	17
Medelantalet anställda (st)	32	33	29	21	13
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 302	1 401	1 555	1 902	1 334
Kapitalförändring					
Årets	12	-329	-383	20	-821
Balanserad	-1 513	-1 184	-801	-821	0